

FINANSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 9/2013 rd

Statsrådets redogörelse om ramar för statsfinanserna 2014—2017

Statsrådets redogörelse till riksdagen om komplettering av statsrådets redogörelse 27.3.2013 om ramar för statsfinanserna 2014—2017 (SRR 3/2013 rd)

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 10 april 2013 statsrådets redogörelse om ramar för statsfinanserna 2014—2017 (SRR 3/2013 rd) och statsrådets redogörelse om komplettering av statsrådets redogörelse 27.3.2013 om ramar för statsfinanserna 2014—2017 (SRR 4/2013 rd) till finansutskottet för beredning.

Utlåtanden

Riksdagens övriga fackutskott har haft möjlighet att inom sitt behörighetsområde lämna utlåtande till finansutskottet om de justerade ramarna för statsfinanserna 2014—2017. Utlåtanden har lämnats av

- utrikesutskottet UtUU 4/2013 rd
- revisionsutskottet ReUU 1/2013 rd
- förvaltningsutskottet FvUU 4/2013 rd
- lagutskottet LaUU 6/2013 rd
- kommunikationsutskottet KoUU 12/2013 rd
- jord- och skogsbruksutskottet JsUU 9/2013 rd
- försvarsutskottet FsUU 5/2013 rd
- kulturutskottet KuUU 9/2013 rd
- social- och hälsovårdsutskottet ShUU 6/2013 rd

- ekonomiutskottet EkUU 12/2013 rd
- arbetslivs- och jämställdhetsutskottet AjUU 4/2013 rd
- miljöutskottet MiUU 11/2013 rd.

Utlåtandena återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- finansminister Jutta Urpilainen, budgetchef Hannu Mäkinen, överdirektör Lasse Arvela, ekonomidirektör Jukka Nummikoski, konsultativ tjänsteman Markku Nissinen och controller Timo Hattinen, finansministeriet
- understatssekreterare Peter Stenlund och ekonomidirektör Risto Hakoila, utrikesministeriet
- lagstiftningsdirektör Asko Välimaa och planeringschef Miika Snellman, justitieministeriet
- kanslichef Päivi Nerg och ekonomidirektör Jukka Aalto, inrikesministeriet
- kanslichef Arto Rätty och specialsakkunnig Kristiina Olsson, försvarsministeriet
- överdirektör Riitta Kaivosoja och direktör Kirsi Kangaspunta, undervisnings- och kulturministeriet

FiUB 9/2013 rd — SRR 3/2013 rd, SRR 4/2013 rd

- ekonomidirektör Hannele Laihonen, jord- och skogsbruksministeriet
- kanslichef Harri Pursiainen, ekonomidirektör Jaana Kuusisto och regeringsråd Mikael Nyberg, kommunikationsministeriet
- kanslichef Erkki Virtanen, ekonomidirektör Mika Niemelä och arbetsmarknadsråd Kimmo Ruth, arbets- och näringsministeriet
- biträdande avdelningschef Olli Kerola och direktör Päivi Voutilainen, social- och hälsovårdsministeriet
- kanslichef Hannele Pokka och överinspektör Tommi Jauho, miljöministeriet
- ledande rådgivare Lauri Kajanoja, Finlands Bank
- forskningschef Markku Kotilainen, Näringslivets Forskningsinstitut ETLA
- ekonomidirektör Ulla Hagman, Finnvera Abp
- verkställande direktör Kari Häyrinen, Finpro
- äldre forskare Markku Lehmus, Löntagarnas forskningsinstitut
- forskningschef Markus Lahtinen, Pellervo ekonomisk forskning PTT
- vice verkställande direktör Tuula Haatainen, biträdande direktör Reijo Vuorento och direktör Ilari Soosalu, Finlands Kommunförbund
- generalsekreterare Olli Joensuu, Finlands Ungdomssamarbete — Allians rf.

Finansministeriet har dessutom lämnat det bakgrundsmaterial som använts vid rambeslutets översyn av samfunds- och kapitalbeskattningen samt ett utlåtande om bakgrundsmaterialet.

REDOGÖRELSEN

Rambeslutet har beretts med utgångspunkt i ramen för valperioden, som regeringen fattade beslut om den 4 april 2012 och som nu justeras för 2014—2017. I valperiodens första rambeslut (5.10.2011) beslutades om extra satsningar och sparmål i anknytning till de utgifter som ingår i ramarna; ramutgifterna minskar så att de år 2015 är 1,2 miljarder euro lägre än enligt rambeslutet från mars 2011. I rambeslutet våren 2012 beslutade regeringen om nya anpassningsåtgärder under perioden 2013—2016, vilket minskade ramutgifterna med ytterligare cirka 1,2 miljarder euro fram till 2015.

I ramarna för 2014—2017 beslutar regeringen om nya utgiftsinbesparingar och å andra sidan om extra satsningar för att stödja tillväxten. De nya anpassningsåtgärderna har en stor nettoeffekt på de utgifter ingår i ramarna. Den totala ramnivån för valperioden sänks således med ytterligare 150 miljoner euro år 2014 och med 450 miljoner euro 2015.

De utgifter som ingår i ramen uppgår 2014 till cirka 42,5 miljoner euro, vilket är cirka 100 miljoner mindre än i budgeten för 2013. Jämfört med nivån 2014 minskar utgifterna med cirka 0,8 miljarder euro fram till 2017. Jämfört med

rambeslutet från april 2012 kommer förvaltningsområdenas ramutgifter för 2014—2017 att vara i genomsnitt drygt 0,4 miljarder euro högre per år.

Den största höjande faktorn är förändringen i prisnivån. Sänkande faktorer är de utgiftsnedskärningar regeringen beslutat om, sänkta uppskattningar i fråga om bland annat EU-avgiften, energibeskattningen och produktionsstödet för förnybar energi samt en ändring av budgeteringsförfarandet för Finlands Akademi.

Sammanlagt minskar förvaltningsområdenas utgifter reellt med i genomsnitt drygt 1,5 procent per år under 2014—2017, varvid de strukturella förändringarna har beaktats. Nominellt sett ökar förvaltningsområdenas utgifter med i genomsnitt cirka 0,5 procent per år.

Regeringen kompletterade sitt beslut av 27 mars 2013 genom ett beslut av den 4 april 2013 (SRR 4/2013 rd). Reformen av samfundsskatten och skatten på utdelning kompletterades på så sätt att onoterade bolags aktieutdelningar utgör skattepliktig inkomst till 25 procent vid en åtta procents årlig avkastning beräknad på det matematiska värdet på aktierna. Detta gäller upp till ett belopp av högst 150 000 euro. Av den

vinstutdelning som överskrider detta eurobelopp utgör i fortsättningen 85 procent skattepliktig kapitalinkomst. Ett onoterat bolags utdelning som överskrider en årlig avkastning på åtta procent beskattas i fortsättningen i sin helhet på samma sätt som för börsnoterade bolag, dvs. till 85 procent som kapitalinkomst. Av börsnoterade bolags vinstutdelningar är i fortsättningen en andel på 85 procent skattepliktig.

Strukturen för och huvudpunkterna i skattereformen är oförändrade. Samfundsskatten sänks till 20 procent. Skatten på kapitalinkomster kvarstår på 30 procent. Progressiviteten inom beskattningen av kapitalinkomst skärps så att skatten på kapitalinkomst som överskrider 40 000 euro i fortsättningen uppgår till 32 procent. Den så kallade avkastningsprocenten för skattelättnad för utdelning från onoterade bolag sjunker till åtta procent. I fråga om denna avkastning utgör vinstutdelningen skattepliktig inkomst till 25 procent.

Efter preciseringarna lindras beskattningen av utdelningsinkomster, dock så att beskattningen av vinstutdelningarna från företagen med störst nettoförmögenhet skärps jämfört med rambeslutet. Enligt preliminära uppskattningar ökar preciseringarna i beskattningen av utdelningsinkomster skatteinkomsterna med ca 50 miljoner euro. Preciseringarna påverkar inkomstfördelningen så att inkomstskillnaderna minskar.

Statsskulden väntas öka till 96,5 miljarder euro 2014. Statsskuldens förhållande till bruttonationalprodukten ökar fram till 2014 och börjar därefter sjunka. Statsskulden uppskattas 2017 uppgå till ca 105 miljarder euro, vilket är cirka 45 procent av bruttonationalprodukten.

Uttryckt i nationalräkenskapstermer beräknas statsfinanserna enligt prognoskalkylerna uppvisa ett underskott under hela ramperioden. År 2014 beräknas underskottet motsvara 2,7 procent av bruttonationalprodukten, och det beräknas stiga med drygt en procentenhet från denna nivå under ramperioden.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Den ekonomiska utvecklingen och finanspolitiken

Rambeslutet har kommit till i ett tämligen svårt ekonomiskt läge. Den internationella ekonomiska utvecklingen och de ekonomiska utsikterna i Finland är klart svagare än då regeringsprogrammet gjordes upp. Den finländska ekonomin har ännu inte återhämtat sig efter den djupa nedgång som började 2008 och osäkerheten i den globala ekonomin väntas ge återverkningar i Finland under hela ramperioden.

Det finns tecken på en svag tillväxt i den globala ekonomin och även i EU-länderna, men i Finland är förtroendet för den framtida ekonomin svagt och den ekonomiska utvecklingen matt. De allt snabbare ökande åldersrelaterade utgifterna och den svaga utvecklingen för exporten, särskilt inom elektronikbranschen och pappersindustrin, försvagar förutsättningarna för en

tillväxt. På grund av den dåliga ekonomiska tillväxten är visat också sysselsättningssiffrorna en svag utveckling.

Tack vare en stimulerande finans- och penningpolitik har dock den inhemska efterfrågan varit fortsatt stark. Det har likväl lett till att statsskulden och underskottet ökat kraftigt. I och med att exporten minskat har det också uppstått underskott i bytesbalansen. Det innebär att samhällsekonomin i stort får en nettoskuld mot utlandet.

Den offentliga ekonomin kan inte baseras på skuldsättning under någon längre tid. Det är därför viktigt att hålla fast vid regeringsprogrammets mål att balansera statsfinanserna och åstadkomma en minskning i statsskuldens andel av totalproduktionen före valperiodens utgång. Regeringen har förbundit sig att genomföra anpassningsåtgärder i fråga om statens inkomster och utgifter samt förnya ekonomins strukturer i syfte att förbättra förutsättningarna för en star-

kare tillväxt än de ekonomiska prognoserna ger för handen. Regeringen har likaså förbundit sig att vidta ytterligare åtgärder om statsskuldens andel av totalproduktionen inte börjar minska och om underskottet i statsfinanserna stannar på mer än 1 procent av totalproduktionen 2015.

I överensstämmelse med dessa principer har regeringen under ramförhandlingarna beslutat fortsätta med den ekonomiska anpassningen; de nya åtgärderna innebär en ytterligare anpassning på cirka 600 miljarder euro på 2015 års nivå. Hälften uppnås genom minskning av statens utgifter och hälften genom ökning av inkomsterna. När de tidigare anpassningsåtgärderna räknas med förbättras statens finansieringsställning med totalt 5,2 miljarder euro netto på 2015 års nivå.

Utskottet konstaterar regeringsprogrammets målsättning att balansera statsfinanserna inte ser ut att uppnås under regeringsperioden, vilket i avgörande grad beror på den svaga globala ekonomiska utvecklingen och på finanskrisen i euroområdet. Målet att bryta den negativa utvecklingen för skuldkvoten väntas däremot uppnås genom åtgärderna i rambeslutet.

Det är nödvändigt att anpassa statsfinanserna, eftersom alternativet är ytterligare skuldsättning och att Finland så småningom hamnar i ett läge där det krävs mycket hårdare anpassningsåtgärder.

Det är dock viktigt att fästa uppmärksamhet vid att rambeslutets prognos för innevarande års ekonomiska tillväxt är 0,4 procent. Utifrån den svaga ekonomiska utvecklingen under början av året är det möjligt att tillväxt blir ännu svagare, vilket kan göra det svårare att uppnå målet att bryta skuldökningen. Den ekonomiska tillväxten väntas dock bli bättre redan nästa år, men det finns fortfarande många osäkerhetsmoment förknippade med utvecklingen i euroområdet och i världsekonomin.

Hur anpassningen lyckas beror också på när och med vilken kraft de dynamiska effekterna av ändringarna i samfundsbeskattningen sätter in. Ändringarna träder i kraft vid ingången av 2014. Totaleffekten beräknas uppgå till cirka 480 miljarder euro.

Utskottet fäster också stark vikt vid att rambeslutet minskar hållbarhetsunderskottet i de offentliga finanserna men inte är tillräckliga för att undanröja det. Enligt finansministeriets justerade hållbarhetskalkyl borde överskottet inom den offentliga ekonomin vara 3,3 procent i förhållande till BNP 2017, för att det allmänna ska kunna sköta sina förpliktelser även på lång sikt. Det långsiktiga hållbarhetsgapet i de offentliga finanserna uppskattas av finansministeriet till 4,2 procent av BNP, dvs. cirka åtta miljarder euro. Det har lagts fram olika uppskattningar av det långsiktiga hållbarhetsgapet; enligt kommissionens senaste prognoser är det så stort som 6,2 procent av BNP.

Det är dock obestridligt att det finns ett hållbarhetsgap och att det krävs åtgärder för att eliminera det. Det som har gjorts hittills räcker inte till. Det finns fortfarande risk för att den offentliga ekonomin driver in i en ohållbar skuldspiral. Det kan dock undvikas genom målmedvetna insatser i rätt tid.

Utskottet instämmer med statsrådet i att det inte är ändamålsenligt att stärka den offentliga ekonomin enbart genom skatteåttstramningar och utgiftsnedskärningar. Framför allt måste de ekonomiska strukturerna uppdateras för att förbättra förutsättningarna för och stödja en balanserad och hållbar tillväxt.

Det behövs reformer som förlänger arbetslivet, ökar utbudet av och efterfrågan på arbete samt förkortar den tid människor är arbetslösa. Samtidigt måste produktivitet och effektiviteten i arbetet förbättras. Det är särskilt viktigt att höja produktiviteten för välfärdstjänsterna. Den pågående kommun- och servicestrukturreformen har därför en nyckelroll i strävan efter strukturella förändringar. Utskottet betonar att redan en relativt liten produktivitetsökning i serviceproduktionen stärker hållbarheten i den offentliga ekonomin avsevärt.

Beslutet om de strukturella reformerna måste tas så snabbt som möjligt, eftersom effekterna av dem märks först på längre sikt. För att säkra stabiliteten i de offentliga finanser krävs det också att finska statens statsobligationer fortsatt får bästa möjliga kreditvärdering.

Trots de ekonomiska utmaningarna är Finland fortfarande ett av världens mest framgångsrika länder, mätt enligt flera indikatorer, även om placeringen på senare tid har sjunkit i vissa avseenden. Det gäller att måna om landets framgångar och sörja för att framgångarna grundar sig inte bara på konkurrenskraftig produktion och hög kompetens utan även på välfärdsaspekterna, däribland jämlik service och social rättvisa.

Utskottet vill också peka på att åtstramningarna i flera euroländers budgeter har fördjupat den sociala krisen och förvärrat arbetslösheten. Särskilt ungdomsarbetslösheten är mycket hög i åtskilliga länder. Regeringen måste följa upp den ekonomiska politikens effekter och se till att sänningen av de offentliga finanserna inte leder till ökad social ojämlikhet och ökade sociala missförhållanden. Av central vikt är då att satsa på ökad sysselsättning, så att i synnerhet de ungas möjligheter och framtidstro förbättras.

Prioriteringar i rambeslutet

Vid sidan av balanseringen av den offentliga ekonomin fokuserar prioriteringarna i rambeslutet på att bland annat höja sysselsättningen och förbättra Finlands konkurrenskraft. Extra satsningar görs bland annat på att stödja tillväxtföretag, verkställa ICT 2015-programmet och kompensera för de kostnader som drabbar industrin till följd av det svaveldirektiv som träder i kraft 2015.

För att förbättra sysselsättningen elimineras flitfallor och underlättas samordningen av arbetet och familjelivet. Tilläggsresurser riktas även till de långtidsarbetslösa och till att sysselsätta unga. Regeringen har även beslutat om en bostadspolitisk reform för att underlätta byggandet av hyresbostäder till rimligt pris i tillväxtcentra och därigenom tillåta större regional rörlighet för arbetskraften.

Utgiftsnedskärningar görs inom samtliga förvaltningsområden. De största nedskärningarna hänför sig till kommunernas statsandelar, ersättningar enligt sjukförsäkringslagen och anslagen för utvecklingssamarbete. Också forskningsresurserna minskar.

I det följande granskar utskottet vissa centrala prioriteringar i rambeslutet. Utskottet kommer att gå närmare in på frågor som gäller olika förvaltningsområden i samband med budgetbetänkandet för 2014.

Skattebesluten

Den viktigaste reformen i rambeslutet är den avsevärda sänkningen (4,5 procentenheter) av samfundsskatten. Syftet med ändringen är att stärka tillväxtpotentialen, påskynda investeringar, skapa jobb och säkra företagens löneutbetalningsutrymme. Inkomstunderlaget för statsfinanserna stärks genom höjningar av skatten särskilt på hälsovådliga produkter som alkohol, tobak, sötsaker och läskedrycker.

Skattelösningar är i sin helhet motiverade och stöder tillväxten och företagandet. Utskottet behandlar skattefrågorna i större detalj när regeringen har lämnat propositionerna om reformering av skattelagstiftningen.

Revisionsutskottet har i sitt utlåtande om redogörelsen för ramarna (ReUU 1/2013 rd) särskilt bedömt om det faktaunderlag som ligger bakom skattelösningarna är tillräckligt. Revisionsverket anser att faktaunderlaget för beskattningen av företag och utdelning i rambeslutet inte tillgodoser riksdagens konstitutionella rätt att få riktiga och tillräckliga uppgifter om alternativen och kriterierna för finanspolitiska beslut. Vidare konstateras att det utifrån det överlämnade materialet är omöjligt att bedöma beslutsfattandet som en helhet eller bedöma innehållet i och grunderna för regeringens skattepolitiska beslut.

Finansutskottet konstaterar att kalkylerna bakom rambeslutet har producerats med hjälp av de mikrosimuleringsmodeller som finansministeriets skatteavdelning har till sitt förfogande. Användningen av modellerna är återkommande och till de kalkyler som produceras med dem bifogas därför ingen beskrivning av modellernas datamaterial.

Enligt uppgift från finansministeriet kan man med hjälp av mikrosimulering bara räkna ut uppskattningar av de statiska effekterna av förändringarna samt vissa effekter på beteendet i sam-

band med ekonomisk optimering. Det är däremot inte möjligt att uppskatta till exempel de dynamiska effekterna av förändringar i samfundsskattesatsen. Någon självständig uppskattning av dessa har heller inte gjorts vid finansministeriet. Antagandet om de dynamiska effekterna grundar sig på VATT:s uppskattning, som i sin tur bygger på sammanfattande studie över internationell forskning i ämnet¹. Resultaten anger att en sänkning av samfundsskattesatsen i genomsnitt betalar tillbaka sig själv till 70 procent. Då rambeslutet fattades tillämpade man en självfinansieringsgrad på 50 procent. Det innebär att hälften av det man förlorar genom sänkningen av skattesatsen ersätts genom ökade totala skatteintäkter.

Beslutet om att ta hänsyn till de dynamiska effekterna var ett politiskt val som ansågs motiverat med tanke på de avsevärda ekonomiska verkningarna. Utskottet konstaterar att uppskattningarna av vilka verkningar en skatteförändring ger i regel gör utifrån en statisk beräkningsmodell, som tillämpas konsekvent på enahanda grunder. Det är viktigt att iaktta konsekvens när man uppskattar skatteintäkterna. Utskottet granskar frågan i större detalj när propositionerna om skattelagarna har inkommit.

Vidare konstateras att reformen av samfundsskatten och skatten på utdelning egentligen bereddes av arbetsgruppen för utveckling av beskattningen (finansministeriets publikation 51/2010). Även om arbetsgruppens förslag i sig inte har utgjort underlag för de politiska besluten grundar sig den skattereform som utstakades i ramförhandlingarna till sin struktur på arbetsgruppens förslag. Strukturen bygger på en bred samfundsskattebas och låg samfundsskattesats samt på att man slopar helt skattefri utdelning, utdelning som beskattas som förtjänstinkomst och en övre eurogräns för lägre beskattad utdelning. Den reform som togs fram under ramför-

handlingarna skiljer sig dock till sina verkningar från den nämnda arbetsgruppens förslag på grund av att man valde helt andra parametrar för skattereformen.

Utskottet kostaterar att ministeriernas staber har vuxit betydligt under de senaste åren. Det är viktigt att stavernas roll inte får fördunkla tjänstemannaberedningen, som sker under tjänsteansvar, eller beredningens koppling till ministern.

Exportfrämjande insatser

De extra satsningarna på sysselsättning och tillväxt bildar ett gott fundament för att förbättra i synnerhet nya och växande företags möjligheter att få riskkapital. Också ändringarna i samfundsbekattningen ger företagen förutsättningar att växa.

Utskottet hyser dock oro för den finländska exportens tillstånd, eftersom exporten på senare år försvagats märkbart och Finland mellan 2008 och 2012 förlorade marknadsandelar i världshandeln. Problemet beror inte enbart på att eurokrisen har sänkt efterfrågan, utan också på vår försvagade konkurrenskraft och på exportens struktur. Finlands konkurrenskraft måste stärkas och vi måste bland annat sträva efter en måttlig löneuppgörelse. Det krävs också förändringar i produktionsstrukturen. Vidare behöver landet små och medelstora som växer och når framgångar på den internationella marknaden och skapar sysselsättning i Finland. Framför allt behövs nya uppfinningar och produkter som kommersialiseras och lanseras effektivt.

Det är likaså viktigt med välfungerande företagstjänster, ökad kompetens inom internationalisering, fungerande finansieringsmetoder, effektivt utnyttjande av handlingsmodellen Team Finland samt tillräckliga resurser för exportfrämjande, särskilt för Finpros del. Det gäller också att arbeta för ett klimat som sporrar till och stöder företagsamhet, eftersom det uttryckligen är företagen som står för de nya jobben.

Utskottet konstaterar att Finland har ett flertal tillväxtområden med avsevärt exportpotential. Hit hör bland annat cleantechprodukter, medicinsk teknik, programvaror och spel samt vida-

¹ Ruud A. de Mooij & Sjeff Ederveen, 2008. "Corporate tax elasticities: a readers guide to empirical findings," *Oxford Review of Economic Policy*. Volume 24, Number 4, 2008, pp. 680—697.

reförädling i anslutning till gruvindustrin. Vidare måste de affärsmöjligheter som robotiseringen ger framhållas. Finland har hittills inte utnyttjat dem tillräckligt, men det finländska tekniska kunnandet ger goda förutsättningar inom fältet.

Även de s.k. traditionella industrigrenarna måste utvecklas med hjälp av innovationer, produktutveckling och nya affärsmodeller. Förutsättningarna för industriell verksamhet måste stärkas. Det är välkommet att regeringen har förbundit sig att stödja en förnyelse av varvsindustrin och den maritima industrin. Det krävs också ytterligare ansträngningar för att förnya skogsindustrin, utveckla nya produkter och säkra jobben i Finland. Finland måste effektivt utnyttja de möjligheter som öppnar sig för näringslivet i Ryssland och de arktiska områdena.

Utskottet hänvisar också till Europeiska kommissionen landsspecifika rekommendationer (29.5.2013), där kommissionen i fråga om Finland betonar bland annat förmågan att skapa innovativa produkter, tjänster och högtillväxtföretag i en omvärld i förändring. Kommissionen lägger också vikt vid att konkurrensen på produkt- och tjänstemarknaderna bör stärkas, i synnerhet med tanke på detaljhandeln.

Utskottet understryker vikten av att regeringen följer vilka konsekvenser svaveldirektivet har för exportindustrin och vid behov skrider till ytterligare åtgärder. De extra satsningar som ingår i rambeslutet är viktiga, särskilt de 123 miljoner euro som reserveras för att bygga upp en LNG-infrastruktur. De medel som anslås för att kompensera för svaveldirektivets kostnader är i sin helhet dock blygsamma, och kompenserar inte i tillräcklig grad för försvagningen av den finländska exportindustrins konkurrenskraft.

Utbildning och kompetens

Utskottet välkomnar att rambeslutet riktar medel till exempel till att säkra de ungas tillgång till utbildning och genomföra ungdomsgarantin. Det är likaså positivt att kompetensprogrammet för unga vuxna fortsätter och att läroavtalsutbildningen för unga utvecklas. Också utvecklingen av nätverket av utbildningsanordnare och läroanstalter fortsätter i fråga om såväl yrkesutbild-

ning och gymnasieutbildning som högskoleutbildning.

Utskottet vill understryka att vår välfärd och framgång är beroende av bildning, yrkesskicklighet och hög kompetens. Trots det strama ekonomiska läget gäller det därför att måna om utbildningens kvalitet, tillräckligt med utbildningsplatser och en långsiktig finansiering. Också utbildningens strukturer måste ses över så att de allt knappare resurserna kan styras till undervisningen mer effektivt än tidigare.

Utskottet menar att den ekonomiska ansvarsfördelningen mellan staten och kommunerna förtydligas i fråga om saneringen av skolor och daghem med fukt- och mögelskador.

Forskning

Målet är i enlighet med regeringsprogrammet att utgifterna för forskning, utveckling och innovation (FUI) under valperioden fortsatt ska vara 4 procent av BNP. Forskningen är dock ingen klar prioritering i rambeslutet. Enligt utredning till utskottet uppgår statens finansiering av forskning och utveckling 2013 till cirka 2 miljarder euro, vilket enligt realvärdet är cirka 5,5 procent mindre än 2012. Rambeslutet för 2012 och de rambeslut som nu är aktuella innebär att finansieringen av forskning och utveckling nominellt minskar ytterligare, varvid även FUI-verksamhetens andel av bruttonationalprodukten minskar.

Det är en oroväckande trend, eftersom högklassig forskning är av central vikt för Finland och tillräcklig finansiering är ett måste för att säkerställa ekonomisk tillväxt på lång sikt. I tider av ekonomisk nedgång accentueras vikten av offentlig finansiering av FUI. Man får då inte äventyra framtiden för verksamhet som bygger på hög kompetens genom kortsynta nedskärningar av forskningsresurserna. Det tar lång tid att bygga upp kompetens, men den kan förfalla snabbt.

I fråga om översynen av den så kallade sektorsforskningen menar utskottet att det är motiverat att undanröja strukturella överlappningar.

Det är skäl att särskilt lyfta fram forskningen inom social- och hälsovårdsministeriets förvalt-

ningsområde, som enligt planerna ska skäras ned med 30 miljoner euro. Inbesparingen riktar sig till fyra forskningsinstitut (Institutet för hälsa och välfärd, Arbetshälsoinstitutet, Strålsäkerhetscentralen och FPA:s forskningsavdelning), vars totalfinansiering (120 milj. euro) minskar med cirka en fjärdedel. För den egentliga forskningen och utvecklingen innebär sparmålet cirka en tredjedel eller hälften, beroende på hur man räknar. De nämnda instituten har också ålagts sparmål genom produktivhetsprogrammet.

Enligt utredning till utskottet leder inbesparingarna till omfattande uppsägningar. Institutets verksamhet kommer till betydande delar att lamslås. Sparmålen påverkar också institutens lagfästa uppgifter, eftersom forskningen vid sakkunniginstitutet är nära kopplad till institutets övriga verksamhet. Det är också med tanke på beslutsfattandet samt styrningen och ledningen av högsta vikt att sakkunniginstitutet på lång sikt kan producera aktuell och kumulativ information bland annat om hur medborgarnas grundläggande rättigheter fullgörs. Det omfattande spararbetet ändrar i grunden förvaltningsområdets forsknings och utveckling och försämrar avsevärt möjligheterna till extern finansiering.

Enligt inkommen utredning finns ännu inga detaljerade beslut om sparmål, men vid till exempel Strålsäkerhetscentralen innebär en nedskärning på bara 2—4 miljoner euro att forskningen upphör. Det leder till att djupgående sakkunskap inom strålning försvinner på några år.

Utskottet anser att spararbetet för sektorsforskningen inom SHM:s förvaltningsområde måste omvärderas och kontinuiteten i forskningen säkras genom bland annat omallokering av utgifterna. Omvärderingen måste ta hänsyn till de inbesparingar som redan gjorts vid instituten och vid följdverkningarna av de organisatoriska förändringarna. Målsättningen måste vara att instituten strävar efter att stärka verksamheten genom att sälja expertis också utanför landets gränser.

Utskottet efterlyser att regeringen vid översynen av hela sektorsforskningen måste se till att det fortsatt görs tillräckliga satsningar på forsk-

ning. Också satsningarna på FUI-verksamhet i företagen måste ökas.

Samhällsgarantin för unga

Den samhällsgaranti för unga som startade i början av innevarande år är en av regeringsperiodens viktigaste reformer. För 2013 reserverades 60 miljoner euro för garantin. Genom rambeslutet anvisas ytterligare finansiering för läroavtalsutbildning, utveckling av lärandet i arbete och för grundläggande yrkesutbildning. Nämnvärt är också den förberedande och handledande utbildningen inför gymnasiet som startar den 1 augusti 2014 och är avsedd för invandrare och andra med främmande språk som modersmål. Utskottet hyser oro över ungdomsgarantin och dess effektivitet. Det är ett omfattande, tväradministrativt projekt som delvis ännu inte kommit igång ordentligt. Dessutom har den svaga ekonomiska utvecklingen minskat företagens vilja till nyanställningar.

Det gäller särskilt att följa med arbets- och näringsbyråernas resursbehov, eftersom projektets framgång i avgörande grad hänger på att servicen till de unga kunderna hos byråerna kommer igång snabbt. Utskottet understryker att enbart en sysselsättningsplan inte räcker, utan att man måste sträva efter att förebygga utslagning genom att den unga verkligen får jobb, utbildningsplats eller annan motsvarande syssla inom utsatt tid. Byråkrati måste städas ut och rutinerna göras mer flexibla så att kommuner, företag och andra aktivt tar del i projektet. Metoderna och rutinerna måste utvecklas så att högt utbildade arbetslösa får större nytta av dem.

Enligt de senaste arbetslöshetssiffrorna från april är 24,4 procent av de unga i åldern 15-24 år arbetslösa (procentalet avser andel av arbetskraften i samma åldersgrupp). Det var 0,9 procent mer än ett år tidigare.

Den ökande arbetslösheten bland unga är oroväckande och skvallrar om att det finns utrymme för att förbättra ungdomsgarantin. Utskottet fäster dock uppmärksamhet vid att arbetslöshetsgraden för de unga avser de unga arbetslösas andel av arbetskraften i samma åldersgrupp, inte av åldersgruppens hela population. Flertalet

av de unga studerar och är inte aktiva på arbetsmarknaden, vilket leder till att arbetslösheten är hög i förhållande till arbetskraften. Enligt finansministeriets ekonomiska översikt (publikation 8a/2013) var till exempel den officiella arbetslöshetsgraden för 15—24-åringar 18,9 procent förra året, medan den enligt arbetskraftsstudien för 2012 var 9,5 procent för åldersgruppen.

Ungdomsarbetslösheten i Finland är åtminstone inte ännu alarmerande i ett europeiskt perspektiv, men sysselsättningen bland unga är känsligare för konjunkturväxlingar än den allmänna sysselsättningsnivån. En särskilt problemgrupp i Finland är de unga som står helt utan sysselsättning och utbildning och som också ofta hamnar utanför ungdomsgarantin. Utskottet betonar att det måste riktas resurser till dessa unga, eftersom utslagning från arbetsmarknaden medför betydande kostnader på såväl personlig nivå som för samhället i stort.

Finansiering av trafiknätet

Utskottet välkomnar att rambeslutet gör det möjligt att slutföra pågående trafikprojekt och starta de nya utvecklingsprojekt som tas upp i den trafikpolitiska redogörelsen; dessa projekt startar i huvudsak 2014 och 2015. Det är också viktigt att projektet för riksväg 8 mellan Åbo och Björneborg startas 2013 genom medel ur tilläggsbudgeten. Det är absolut nödvändigt för att planerna för vägprojektet inte ska föråldras.

Anslagsökningen för trafikledsprojekt är 113 miljoner euro för 2014 och 58 miljoner euro för 2015. Från och med 2016 uppgår de statliga investeringarna för utveckling av trafikledsnätet till 377 miljoner euro per år. I det rådande strama ekonomiska läget kan denna nivå anses skälig, även om behovet av att starta nya utvecklingsprojekt är klart större än ramfinansieringen tillåter. Utskottet hänvisar till sitt betänkande om statsbudgeten (FiUB 39/2012 rd) och till betänkandets uttalande nr 8, och understryker i detta sammanhang att det för att stärka förutsättningarna för näringslivet måste finnas beredskap att omvärdera tidpunkten för de projekt som planerats för perioden 2016—2022.

Finansieringen av bastrafikledshållningen är däremot fortfarande tämligen knapp. Medlen har redan i flera år legat på en mycket låg nivå och på grund av kostnadsökningarna har köpkraften försvagats ytterligare. Det är viktigt att det i enlighet med den trafikpolitiska redogörelsen kommer att överföras 100 miljoner euro per år från trafikledsinvesteringarna till små investeringar och underhåll av trafiknätet från och med 2016. I praktiken stannar anslagsökningen för bastrafikledshållningen vid 80 miljoner euro, eftersom momentet dras ned med 20 miljoner euro från och med 2015.

Utskottet framhåller att små investeringsprogram bör kunna få extra finansiering redan åren 2013—2015, på det sätt som avses i den trafikpolitiska redogörelsen. Finansieringen av bastrafikledshållningen måste dessutom indexjusteras senast vid regeringsperiodens utgång. En kostnadsökning på cirka 3 procent innebär till exempel att man varje år måste hitta sparmål på cirka 30 miljoner, antingen genom att sänka kostnaderna eller skära ned på servicenivån.

Enligt rambeslutet *ska de högsta tillåtna vikterna och mätten inom tung trafik* höjas för att förbättra logistiken. Avsikten är att stegvis tillåta större långtradare än i dag. I det första steget riktas årligen 10-15 miljoner euro extra till att bygga om de rutter som är mest kritiska för näringslivet. Bland annat förbättras broar och höjs bärigheten på vägar samt höjs vissa låga underfarter. För hela ramperioden har totalt 55 miljoner euro reserverats i extra anslag.

Utskottet konstaterar att reformen kan sänka de logistiska kostnaderna och förbättra näringslivets konkurrenskraft och transporteffektivitet. Större transportenheter sparar också bränsle och minskar totalutsläppen.

Reformen innebär också åtskilliga problem, framför allt att de anslag som reserverats för reparation av vägar och broar är otillräckligt, vilket leder till att den eftersträfvade nyttan av reformen inte uppnås. På grund av den knappa finansieringen finns det risk för att reformen tar resurser från andra behov inom bastrafikledshållningen och leder till att projekt som är viktigare för näringslivets del inte kan genomföras.

Det har framförts att en höjning av måtten och vikterna på lång sikt skulle ge en nytta på cirka 3 miljarder euro genom sänkta logistikostnader för näringslivet. Det förutsätter dock att ytterligare cirka 850 miljoner euro satsas på vägunderhåll under 20 år, varvid tilläggsanslagen under de första åren ligger på nivån 70–80 miljoner euro per år. Totalfinansieringen för projektet är nu 55 miljoner euro, vilket inte tillåter sådana reparationer som inledningsvis planerats. Trafikverket har uppskattat att den finansiering rambeslutet anger ger 80–160 miljoner euro i sänkta logistikostnader. Utskottet menar dock att uppskattningarna är osäkra och endast riktgivande.

Utskottet menar att reformens verkningar, nytta och tidsplan omprövas. Bland annat måste man utreda mellan vilka orter och med vilka transportkedjor man utnyttja de högre vikterna och måtten i inledningsskedet, eftersom kunskap om detta är nödvändigt särskilt med tanke på transportföretagarnas investeringar i materiel. Vidare måste det ses till att de reparationer av vägnät som höjningen av vikterna och måtten förutsätter finansieras med de medel som särskilt avsatts för ändamålet.

Den kommunala ekonomin och basservicen

Utskottet konstaterar att kommunreformen inte alls behandlas i rambeslutet och att motiven till lagförslagen om kommunreformen tar upp de ekonomiska verkningarna endast i allmänna ordalag. De största utgiftsinbesparingarna i rambeslutet hänför sig uttryckligen till kommunsektorn. Under åren 2014–2017 minskar kommunernas statsandelar med totalt 892 miljoner euro. De nedskärningar av statsandelarna som redan beslutats uppgår till 1 131 miljoner euro på 2015 års nivå. Det innebär att de verkställda och nya nedskärningarna av statsandelarna totalt uppgår till 1,4 miljarder euro på 2017 års nivå.

Den kommunala ekonomin förbättras genom kompensering av förlorade skatteinkomster, överföring av avfallsskatt till kommunerna samt justering av taxeringsgrunderna för fastighets-skatt. Kommunekonomin utsikter för de närmaste åren är dock oroväckande. Utvecklingen

2012 var svagare än väntat. Detta i kombination med den svaga ekonomiska tillväxt som förutspås för de närmaste åren och nedskärningarna i statsandelarna innebär att kommunekonomin fortsätter gå på minus om omfattande anpassningsåtgärder inte vidtas. Enligt rambeslutet kommer den kommunala ekonomin inte att nå balans under den granskade perioden hur man än räknar, eftersom årsbidraget inte räcker till ens för att täcka avskrivningarna.

Utskottet understryker att reformen av kommunstrukturerna och strukturerna inom social- och hälsovården inte får utgöra enbart en administrativ reform, utan genuint bidra till bättre kommunal service och ökad produktivitet. Reformerna måste skapa förutsättningar för att minska hållbarhetsgapet i den offentliga ekonomin.

Vidare måste tillgången till service förbättras. Den senaste tidens utveckling har försvagat jämlikheten mellan dem som bor i olika kommuner. I synnerhet har tillgången till primärvårdstjänster försvagats. Till exempel har vårdköerna inom primärvården förlängts ytterligare och i dag bor över en tredjedel (34 %) av befolkningen i områden där man måste vänta i fem veckor eller mer för ett läkarbesök. Vid sidan av de administrativa strukturreformerna måste kommunerna utveckla sina servicestrategier så att basservicen till medborgarna säkras.

För att öka produktiviteten måste i synnerhet it-systemen utvecklas. I dag använder kommunerna en mängd varierande datasystem som ger upphov till stora kompatibilitetsproblem. När datasystemen fungerar väl höjer de produktiviteten och servicekvaliteten. Utvecklingen av datasystemen förutsätter starkt ledarskap, hög kompetens och tillräckliga resurser hos såväl staten som de lokala krafterna.

Utskottet framhäver också vikten av satsningar på förebyggande insatser, eftersom detta i avsevärd grad kan dämpa ökningen av de offentliga utgifterna. Likaså måste finansieringssystemet stödja och uppmuntra till förebyggande arbete, eftersom denna verksamhet annars hamnar i skuggan av de lagfästa uppgifter som kommunerna har.

Annat

Riksdagen förutsatte i samband med behandlingen av den säkerhets- och försvarspolitiska redogörelsen (UtUB 1/2013 rd) att ett fungerande försvarssystem ska kunna säkerställas under perioden efter 2015. Också finansutskottet konstaterade i sitt utlåtande (FiUU 2/2013 rd) att redogörelsens försvarspolitiska linjer kräver tilläggsfinansiering. Den minskande utgiftsramen i rambeslutet täcker dock inte de planerade materielanskaffningarna eller underhållet efter 2015. I överensstämmelse med tidigare utlåtande (FiUU 2/2013 rd, även FsUU 5/2013 rd) konstaterar finansutskottet att de grundläggande försvarslösningarna oundvikligen måste omvärderas om den tilläggsfinansiering som riktlinjerna i redogörelsen kräver inte anslås.

Riksdagen ökade årets budget med totalt 9 miljoner euro för förbättring av *veteranernas förmåner*. Det är välkommet att dessa ökningarna också har tagits in i ramarna för 2014—2017. Utskottet uppskattar också att det har reserverats 40 miljoner euro för det nya *barnsjukhuset* för 2015-2016. Det är viktigt att projektet framskrider och slutförs, eftersom barnsjukhuset ger nationellt krävande och högklassig specialiserad sjukvård. Dess lokaler är dock dåliga och trånga, vilket försvårar vården och begränsar föräldrarnas möjligheter att delta i vården. Projektet har en stram tidsplan, men målet är att sjukhuset ska stå klart 2017, då Finland firar 100 år av självständighet.

Det är bra att rambeslutet innehåller en bred sammanställning av olika *bostadspolitiska* medel. Utskottet understryker att verkställandet av den bostadspolitiska reformen måste följas och att man vid behov måste se till att produktionen av hyresbostäder till rimligt pris framskrider planenligt såväl i Helsingforsregionen som i andra tillväxtcentra. Understöden för bostadsreparationer måste i övervägande grad riktas till att i bostäder för äldre och handikappade utföra reparationer och installera hiss i syfte att göra det möjligt för de boende att bo kvar hemma. Vid behov måste resurserna för reparationsunderstöd utökas.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner följande ställningstaganden med anledning av redogörelsen:

1. Riksdagen förutsätter att regeringen förtydligar sina planer för att balansera den offentliga ekonomin på medellång sikt.

2. Riksdagen förutsätter att regeringen skyndsamt vidtar strukturella åtgärder för att minska hållbarhetsgapet genom höjd sysselsättning. Tonviken måste då läggas på de åldersgrupper i arbetsför ålder där sysselsättningen nu är klart lägre än bland den övriga befolkningen. Regeringen måste också så snabbt som möjligt utreda nya vägar att på ett socialt ansvarsfullt sätt öka utbudet av arbete.

3. Riksdagen förutsätter att regeringen fäster allvarlig vikt vid de sociala problemen som följt av den långvariga recessionen; ojämlikheten och utslagningen måste stoppas och arbetslösheten bekämpas.

4. Riksdagen förutsätter att regeringen klargör ansvarsfördelningen i fråga om ungdomsgarantin och ser till att de unga verkligen erbjuds arbete eller studieplats eller motsvarande sysselsättande verksamhet. Om konjunkturerna eller sysselsättningsläget så kräver, måste regeringen ha beredskap att utöka resurserna till ungdomsgarantin.

5. Riksdagen förutsätter att inbesparingarna i sektorsforskningen inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde omvärderas och att regeringen utreder hur verksamheten kan fortsätta oskadd och forskningsinstituten behålla sin kompetenta personal, till exempel genom omallokering av utgifter.

6. Riksdagen förutsätter att regeringen i samband med kommunreformen och social- och hälsovårdsreformen ytterst omsorgsfullt inte bara bedömer den service som omfattar alla medborgare utan även analyserar vilka ekonomiska verkningar alla reformåtgärder ger. Målet med reformen är att minska hållbarhetsgapet, så reformen måste bedömas också ur detta perspektiv.

7. Riksdagen förutsätter att regeringen utvärderar verkningarna, nyttan och

tidsplanen i samband med höjningen av vikterna och måtten för tung trafik på nytt.

8. Riksdagen förutsätter att regeringen i samband med ramförhandlingarna våren 2014 utvärderar den utredning om pensionssystemreformen som regeringen förbundit sig att göra upp enligt det nationella handlingsprogram som bygger på strategin EU 2020.

Helsingfors den 7 juni 2013

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kimmo Sasi /saml
vordf. Pentti Kettunen /saf
medl. Leena Harkimo /saml
Pertti Hemmilä /saml
Jouko Jääskeläinen /kd
Timo Kalli /cent
Sampsa Kataja /saml (delvis)
Anneli Kiljunen /sd
Esko Kiviranta /cent
Mika Lintilä /cent
Kari Rajamäki /sd
Markku Rossi /cent (delvis)
Matti Saarinen /sd
Sari Sarkomaa /saml
Jouko Skinnari /sd
Osmo Soininvaara /gröna

Astrid Thors /sv
Kauko Tuupainen /saf
Kari Uotila /vänst
Ville Vähämäki /saf (delvis)
ers. Maria Lohela /saf (delvis)
Marjo Matikainen-Kallström /saml (delvis)
Riitta Myller /sd (delvis)
Antti Rantakangas /cent (delvis)
Eero Reijonen /cent (delvis)
Ismo Soukola /saf (delvis)
Lenita Toivakka /saml (delvis)
Tapani Tölli /cent (delvis)
Juha Väätäinen /saf (delvis)
Tuula Väätäinen /sd (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Hellevi Ikävalko.

RESERVATION 1

*Motivering***Allmänt**

Sannfinländarna lägger fram ett ramalternativ som består av fem paket som ska ta Finland till en ny uppgång. Vi kallar paketen tillväxt, sysselsättning, skatter, energi och välfärd.

Tillväxtpaketet

Det här paketet bygger på vår tilltro till Finland och finländskt arbete. De senaste forskningsrönen visar att de statsekonomiska anpassningsåtgärderna försvagar vår ekonomiska tillväxt så kraftigt att statsfinanserna försämras i stället för att förbättras. Därför föredrar vi lindrigare anpassningsåtgärder i början av ramperioden, men en strängare takt under de sista åren av ramperioden. Landets ekonomi bör enligt prognoserna då stå på stabilare grund. Vi är också beredda att till ett belopp av 250 miljoner euro överföra obligatoriska investeringar i vägnätet och mögelsanering av offentliga byggnader från 2016—2017 till 2014—2015. Förutom att detta skulle ha en konjunkturutjämnande effekt vore det också förnuftigt användning av allmänna medel eftersom dessa nödvändiga investeringar blir billigare om man gör dem under en lågkonjunktur. Enligt vårt alternativ skulle statsskulden mot slutet av ramperioden vara ca 500 miljoner euro mindre jämfört med regeringens alternativ.

Vi sannfinländare ogillar regeringens sätt att endast beakta de gynnsamma dynamiska effekter som sänkningen av samfundsskatten har på den ekonomiska tillväxten. Varför säger redogörelsen inget om de dynamiska effekterna av de skattehöjningar och nedskärningar som görs för att finansiera företagets skatterabatt? När nu dessa börjat diskuteras borde man redogöra för samtliga dynamiska effekter, så att det går att bilda sig en helhetsbild av situationen. Vid si-

dan av de positiva sakerna måste man också ta hänsyn till de negativa. Vi sannfinländare beaktar i vårt alternativ de dynamiska effekterna som en helhet. Vi hänvisar till IMF:s² bedömning av den finanspolitiska effekten och FM:s uppskattning av den ökade bruttonationalproduktens betydelse för skatteintäkterna.

Sysselsättningspaketet

I motsats till regeringen, som i sin upphetsning över samfundsskatterean glömde de arbetslösa, är sysselsättningspaketet en viktig del av Sannfinländarnas alternativ.

I jämförelse med andra nordiska länder är vår sysselsättningsnivå lägre, vilket främst beror på att många över 55 år svagt sysselsatta. Också sysselsättningsnivån bland personer under 30 år är svag. För att uppmuntra arbetsgivarna att anställa allt fler personer över 55 och 30 år är vi beredda att differentiera arbetsgivarens pensionsavgift så att avgiften för dessa åldersklasser sänks, vilket kan kompenseras med en höjning av avgifterna för åldersklasser med en högre sysselsättningsnivå. Reformen påverkar inte pensionssystemets hållbarhet.

Vi vill också reformera systemet med arbetslöshetspension i en sporrande och rättvisare riktning. Systemets flexibilitet måste förbättras så att utbetalningen av pension efter en överskridning av inkomstgränsen upphör helt utan pensionen borde avta i takt med att löneinkomsterna ökar. Då skulle det alltid vara möjligt för den som får arbetslöshetspension att arbeta på deltid om man så vill. Ett hinder för att över 55-åringar ska hitta jobb är den ökade risken att de ska drabbas av arbetslöshetspension. Arbetsgivarna drar

² Baum, Anja, Poplawski-Ribeiro, Marcos, Weber, Anke (2012), "Fiscal Multipliers and the State of the Economy", IMF Working Paper 12/286 ; Blanchard, Oliver — Leigh, Daniel (2013) "Growth Forecasts Errors and Fiscal Multipliers", IMF Working Paper 13/1.

sig för att anställa sådana personer eftersom de i form av stegrade försäkringsavgifter i praktiken själva betalar sina anställdas arbetslöshetspensioner. Genom att lägga ansvaret för sjukpensionens kostnader på arbetsgivarna uppmuntas de att satsa på de anställdas välfärd och företagshälsa men samtidigt försvårar det för äldre personer att få jobb. Situationen kunde förbättras om systemet ändrades så att staten skulle kompensera företag som anställer personer över 55 år för avgiftshöjningen på grund av eventuell arbetsoförmåga.

Ett hinder för sysselsättning av personer i branscher som drabbats hårt av strukturförändringar är att deras sannolika arbetskarriär på den nya arbetsplatsen blir relativt kort. Arbetsgivarna är därför inte alltid särskilt villiga att avlöna ålderstigna branschbytare och utbilda dem för nya uppgifter om arbetskarriären eventuellt bara blir några år lång. För att åtgärda det här problemet vill vi skapa ett automatiskt lönesubventionssystem för personer över 55 som byter bransch, varvid samhället skulle ersätta arbetsgivarna för en del av kostnaderna för omskolning. Subventionen kunde vara 500 euro per månad för de första sex månaderna, 300 euro för de tre följande månaderna och 150 euro per månad för de tre därpå följande månaderna. Det skulle alltså vara möjligt att få subventioner för 12 månader förutsatt att arbetsförhållandet fortsätter också efter subventionsmånaderna.

Dessutom vill vi uppmuntra till längre arbetskarriärer med en skattemorot för personer över 63 år. Det innebär att 63-åringar skulle få dra av 1 000 euro från den beskattningsbara förvärvsinkomsten, 64-åringar skulle få dra av 1 500 euro och personer över 65 år skulle få dra av 2 000 euro. Dessutom vill vi öka resurserna en aktiv sysselsättningspolitik med 40 miljoner som ska inriktas särskilt på att främja sysselsättningen av unga personer eftersom de anvisade resurserna inte räcker för att genomföra ungdomsgarantin med tanke på den ökande ungdomsarbetslösheten och det stora antalet unga utan studieplats. Också läroavtalssystemet måste förbättras vilket kräver extra resurser på minst 25 miljoner

euro för just nu erbjuder systemet inte en fungerade väg in i arbetslivet.

Skattepaketet

Utifrån vårt skattepaket kunde vi svara på den skattekonkurrens som startats av andra länder genom att sänka samfundsskatten till 22 procent, dvs. samma nivå som i Sverige och Danmark. Utöver detta skulle vi särskilt stödja tillväxten och sysselsättningsmöjligheterna i små och medelstora företag genom att höja den nedre gränsen för momspliktig verksamhet från 8 500 till 20 000 euro, införa en beskattningsmodell för de sysselsättande små och medelstora företagen enligt estländsk modell samt höja hushållsavdraget för utfört arbete från 45 till 60 procent. För att uppmuntra till investeringar i en situation där företagets utsikter är osäkra är vi beredda att återigen ta i bruk investeringsreserveringen. Vi skulle också hålla kvar kilometerersättningarna på 2012 års nivå. En del av de ovan nämnda skattesänkningarna på 800 miljoner euro kan vi finansiera med att skära ner ineffektiva företagsstöd med 200 miljoner euro.

Sannfinländarna uppskattar att regeringen lyssnat till våra råd och begränsat den skattefria vinstutdelningen. Det finns dock kryphål och flitfällor också i regeringens nya modell för beskattning av utdelningen. Vi skulle därför införa en mer rättvis och tillväxstödjande beskattning av utdelningen än regeringen gör; små utdelningar skulle beskattas lindrigare och större utdelningar hårdare. I vår modell är 50 procent av börsnoterade företag utdelning skattepliktig inkomst upp till 1 000 euro och därefter hela utdelningen. Utdelningar i icke noterade företag skulle däremot beskattas lindrigare så länge de inte överstiger 6 procent av företagets nettotillgångar. Utdelning som överstiger denna gräns skulle vara skattepliktiga till fullt belopp. Utdelningar som beskattas lindrigare på det sätt som avses ovan skulle beläggas med en skatt på 10 procent upp till 1 000 euro, 35 procent om de är 1 000—40 000 euro, 50 procent om de uppgår till 40 000—100 000 euro, 75 procent om de uppgår till 100 000—150 000 euro och 100 procent om

de uppgår till 150 000 euro eller mer. Den föreslagna modellen skulle inbringa ca 50 miljoner euro mer i statskassan än regeringens utdelningsreform.

Vi Sannfinländare kräver att Finland slutar dela ut sina mineraltillgångar gratis till multinationella bolag. De ingår ju i vår nationalegendom. Vidare föreslår vi att en gruvskatt ska tas ut på gruvbolagens vinst eller på någon annan grund. En del av skatteintäkterna bör avsättas för gruvorterna och en del fonderas för att nyttan av våra mineraltillgångar ska delas rättvist mellan generationerna. Ökningen nästa år skulle enligt vår uppskattning bli ca 60 miljoner euro år 2017.

Av rättviseskäl är vi sannfinländare redo att höja inkomstbeskattningen för höginkomsttagare med vår Wahlroos-skatt, och till skillnad från regeringen skulle vi inte låta bli att i skattegrunderna göra justeringar enligt inflation och inkomstnivå för låg- och medelinkomsttagarna. Extra inkomster kan också bäras upp bl.a. genom att återinföra förmögenhetsskatten (170 miljoner), beskatta stora stiftelser (60 miljoner) och slopa skatteavdraget för frivilliga pensionsförsäkringspremier (160 miljoner).

Momssänkningen och återinförandet av FPA-avgiften

Vi sannfinländare menar att regeringens beslut att höja alla momssatser med en procentenhet i början av 2013 var felaktigt. Det slår allra hårdast mot låginkomsttagarna eftersom priset på nödvändigheter som mat, läkemedel och boende stiger. Enligt en analys gjord av statens ekonomiska forskningscentral kommer momshöjningen att försvaga BNP med 0,4 procent och sysselsättningen med cirka 15 000 personer. Höjningen kommer alltså helt klart att leda till försämringar för företagsverksamhet och sysselsättning.

Vi sannfinländare vill finansiera sänkningen av momssatserna med en procent genom att återinföra FPA-avgiften på den privata sektorn. Vi betraktar dessa båda som klart sammanhängande faktorer och vi är därför inte beredda att förespråka återinförandet utan att momssatserna sänks. Regeringen konstaterar i propositionen

om slopande av Fpa-avgifterna att finansministeriet bedömt att en slopad Fpa-avgift stöder efterfrågan på arbetskraft i flera års tid med sammanlagt cirka 10 000 personer. Att återinföra Fpa-avgifterna för den privata sektorn är således med tanke på sysselsättningen ett bättre sätt att ta ut skatter än en höjning av momsen med en procentenhet, eftersom en momshöjning enligt Statens ekonomiska forskningscentralers uppskattning försvagar sysselsättningen med 15 000 personer. Genom att sänka momssatserna och återinföra Fpa-avgifterna för den privata sektorn skulle vi få in ca 100 miljoner mer i statskassan och samtidigt förbättra sysselsättningen med ca 5 000 personer.

Energipaketet

Syftet med sannfinländarnas energipolitik är att få ordning på bytesbalansen, exportsektorns konkurrenskraft och miljön genom att rationalisera energipolitiken.

Vår energiberöende industri tappade kraftigt i konkurrenskraft när energiskatterna höjdes. Internationella studier visar att ett lågt energipris är ett viktigt argument för att investera i ett land. Vi skulle förbättra exportsektorns konkurrensförmåga genom att sänka energiskatterna med 275 miljoner euro. Sannfinländarna menar också att det är oskäligt att belasta vår industri, som redan försvagas av svaveldirektivet, med ytterligare kostnader. Vi godkänner därför inte den så kallade windfallskatten.

I vårt energipaket ingår som ett viktigt element att höja statusen för inhemsk energi gentemot stenkolk och annan importenergi genom en förnuftig beskattning och stöd- och tillståndspolitik. Till följd av regeringen Katainens totalt misslyckade energipolitik håller många energibolag på att ersätta den inhemska bioenergin såsom torv och klenvirke med stenkolk. Såväl ekonomin som miljön lider till följd av regeringens hopplösa energipolitik. För att vända utvecklingen kräver sannfinländarna att alla de nya torvtäktstillstånd som under en lång tid begravts under byråkratins pappershögar snabbt godkänns och att sänkningen av skattestödet för torv

slopas. I motsats till regeringen skulle sannfinländarna inte skära ned utan tvärtom höja stödet till inhemskt klenvirke och dessutom höja nivån på Kemerastödet. Vi är beredda att satsa nästan 50 miljoner euro mer än regeringen per år på detta. Det är bättre att låta energieurona cirkulera i Finland än att ge dem till andra länder.

Vi vill också påminna om att energiskatter i form av platt skatt bestraffar låginkomsttagarna till och med mer än en momshöjning, enligt finansministeriets egna beräkningar. Regeringarna Katainens och Kiviniemis skattehöjningar har gjort livet svårt för många låginkomsttagare, för i Finland måste vi ha möjlighet att bo och värma upp våra bostäder också på vintern.

Finland är också ett land med långa avstånd. Höjningen av bränsleskatten har gjort det allt dyrare att färdas, särskilt för folk på landsbygden som inte har möjlighet att utnyttja kollektivtrafik. Höjningen av skatten på flytande transportbränslen har likaså höjt företagens logistikkostnader och därför är vi redo att sänka denna form av beskattning med 125 miljoner euro. Som ett sätt att kompensera för svaveldirektivförespråk vi ett system för återbäring av bränsleskatten i yrkestrafik.

Välfärdspaketet

Avsikten med vårt välfärdspaket är att rädda välfärdssamhället. De nedskärningar som regeringens rambeslut kommer att medföra står inte i samklang med regeringsprogrammet för i det lovar man utveckla Finland som en nordisk välfärdsstat och ett samhälle som bär sitt ansvar för de egna medborgarna.

Sannfinländarna förespråkar en höjning, inte en sänkning, av kommunernas statsandelar. Under den här regeringsperioden förlorar kommunerna mer än 3,8 miljoner euro som är avsedda för lagfästa tjänster. Det bådär inte gott för primärvården där finansieringen redan i flera år klart har släpat efter finansieringen av annan hälso- och sjukvård. Regeringen avser också att skära i kostnaderna för vård och läkemedel och sänka ersättningarna från sjukförsäkringen med 50 miljoner euro. Sådana insatser är bara ägna-

de att öka skillnaderna i hälsa ännu mer, för de fattigaste är mest beroende av den offentliga hälso- och sjukvården läkemedelsersättningarna från hälso- och sjukvården. Vi sannfinländare kan inte acceptera de här nedskärningarna.

Enligt regeringsprogrammet är inkomstöverföringar ett av de tre kärnområdena för familjepolitiken. Men rambeslutet innehåller ändå inga indexförhöjningar av barnbidraget. Den relativa fattigdomen bland barnfamiljer har ökat sedan 1990-talet och rambeslutet urholkar deras situation ytterligare. Många småbarnfamiljers köpkraft är i långa stycken beroende av den sociala tryggheten. Sannfinländarna kräver att beslutet att lägga indexförhöjningen av barnbidragen på is återtas.

Den vanligaste orsaken till invalidpension är mentala problem och sjukdomar i rörelseorganen. Också många unga människor pensioneras i förtid av psykiska skäl. Vi föreslår att 25 miljoner euro ska gå till psykiatrisk vård i synnerhet för barn och unga för att de ska få hjälp i ett så tidigt stadium som möjligt och inte sjukpensioneras i onödan.

Sannfinländarna anser att regeringen inte i rambeslutet har avsatt tillräckligt med medel att genomföra äldreomsorgslagen. Vi kräver att resurser avsätts speciellt för att anställa behörig personal i synnerhet på sådana ställen där de äldre ska är i behov av omfattande service. Vi måste säkerställa en högkvalitativ äldreomsorg och därför är vi redo att öka finansieringen med 75 miljoner euro. Vi stöder också tanken på att överföra ansvaret för stödet för närståendevård på Folkpensionsanstalten för att bevillningsgrunderna ska bli enhetliga och närståendevårdarna och vårdtagarna bemötas jämlikt oberoende av var de bor. För närvarande varierar praxis från en kommun till en annan och i vissa kommuner har man rentav sagt upp närståendevårdskontrakt med hänvisning till penningbrist. Situationen är ohållbar. Närståendevårdarna utför ett värdefullt arbete och de behöver mer stöd för att orka med uppgiften. Vi är beredda att reservera 25 miljoner euro i extra anslag för en nivåförhöjning av stödet för närståendevård och vårdarvodet.

Sannfinländarna kan inte godta minskningen av anslaget till forskningsinstituteten inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde, dvs. Institutet för hälsa och välfärd, Arbetshälsoinstitutet och Strålsäkerhetsinstitutet med 30 miljoner euro utöver tidigare neddragningar. Det innebär omfattande uppsägningar och indragningar av verksamheter. Regeringen tycker tydligen inte att det är viktigt att väga in expertkunskap i sina beslut. Det har man också sett i den pågående social- och hälsovårdsreformen.

Regeringsprogrammet betonar ekonomisk tillväxt och konkurrenskraft, men ramarna stöder inte dessa mål när det gäller utbildningen. Finlands trumfkort är hög kompetens och yrkesskicklighet. Trots det innefattar rambeslutet nedskärningar som försvagar förutsättningarna för en högklassig undervisning och forskning. För att trygga en högklassig undervisning krävs det minst 10 miljoner euro för att minska på gruppstorlekarna. Likaså krävs det ytterligare minst 10 miljoner euro för att upprätthålla ett täckande skolnätverk samtidigt som det reserveras minst 10 miljoner euro till för att finansiera yrkesskolorna och yrkeshögskolorna. För att säkra en högklassig forskning och undervisning måste resurserna till universiteten utökas med minst 40 miljoner euro. Ingen ska heller behöva utsätta sig för hälsorisker på grund av mögelskador när de studerar eller arbetar. För att stimulera ekonomin vore det dessutom befogat att överföra 50 miljoner euro från åren 2016 och 2017 till åren 2014 och 2015 av de anslag som reserverats för planerade investeringar i mögelsaneringsprojekt.

Den bostadsstödsreform som aviseras i regeringsprogrammet skulle vi vilja genomföra redan nästa år och dessutom anvisa ytterligare 20 miljoner euro för reparations- och energiunderstöd.

Med dessa fem paket för tillväxt, sysselsättning, beskattning, energi och välfärd kommer utvecklingen i Finland att vända till det bättre!

Vi vill dessutom peka på följande faktorer som gäller ramen för statsfinanserna för 2014—2017.

Kommunekonomin

De planerade nedskärningarna i kommunernas statsandelar drabbar kommunerna hårt. Just nu råder det obalans mellan kommunernas uppgifter och tillgängliga pengar. Staten har år efter år pådyvlat kommunerna nya uppgifter och nya krav utan att anvisa behövliga medel för detta.

De nedskurna statsandelarna till kommunerna i kombination med kostnadstrycket från en åldrande befolkning och allt fler uppgifter sätter ett tryck på kommunerna att höja skattesatsen och skära i servicen. De som har det största behovet av kommunala tjänster är mindre bemedlade människor, barn, unga och äldre. Regeringen försvårar medvetet för dem genom sina beslut, eftersom den vet att det ekonomiska trycket på kommunerna har gjort slut på alla alternativ. Det tvingar kommunerna att gå samman. Tvångssammanslagningar och överdriven koncentrerings gör det allt svårare för kommuninvånarna att få tillgång till social- och hälsovårdstjänster. Vi sannfinländare kan verkligen inte gå med på en sådan försämring av tjänsterna.

Vi vill påminna att den offentliga servicen just nu bidrar mer till ojämlikhet än till och med inkomtskillnaderna, som fortsatt ökar sedan 1990-talet. Undersökningar visar att vårt hälso- och sjukvårdssystem hör till de mest ojämlika inom OECD och att skillnaderna i hälsa mellan rika och fattiga är bland de mest iögonfallande i västvärlden. Regeringens nedskärningar bara förvärrar läget. Vi sannfinländare kan därför inte på några villkor godkänna de nya nedskärningarna av kommunernas statsandelar. Vi skulle i stället lägga 300 miljoner euro mer per år på statsandelarna än regeringen gör.

Vägnätet

Utan en fungerande logistik går det inte att leva och vara företagare i vårt land. Vår konkurrenskraft försvagas på grund av landets geografiska läge. Exempelvis transportkostnadernas andel av totalkostnaderna är större hos oss än i våra viktigaste konkurrentländer. Därför gäller det att minimera denna faktors effekt på vår nationella konkurrenskraft. Vägnätet når alla finländare

med början vid dörren till hemmet och gör det möjligt att transportera produkter från fabriker ut i hela landet och utanför landets gränser.

Sannfinländarna anser att anslagen för bastrafikledshållning måste höjas med 100 miljoner euro per år. För att stimulera ekonomin kunde dessutom 200 miljoner euro av de anslag som reserverats för planerade investeringar i trafiknätet under ramperioden åtminstone överföras från åren 2016 och 2017 till åren 2014 och 2015. Genom att rusta upp transportnäten i tid värnar vi vår gemensamma egendom. De njugga anslagen för bastrafikledshållning räcker inte till för sådan upprustning trots att den skulle gjuta liv i vår ekonomi och leda till tillväxt.

Svart ekonomi

Vi sannfinländare har upprepade gånger framhållit vikten av att bekämpa den svarta ekonomin. Regeringens satsningar på detta är definitivt för tandlösa, trots att en större satsning bedöms ge staten hundratal miljoner euro i extrainkomster i slutet av ramperioden. Vi är också redo att fram till slutet av ramperioden satsa 100 miljoner euro mer per år på de myndigheter som spelar en central roll i kampen mot svart ekonomi (polisen, tullväsendet, gränsbevakningsväsendet, skattemyndigheterna, åklagarväsendet och domstolarna). Enligt en försiktig bedömning skulle satsningarna, i kombination med strängare lagstiftning, ge 450 miljoner euro i extra inkomster mot slutet av ramperioden.

Likaså skulle större krafttag mot kryphålen i företagsbeskattningen, som att ta tag i problemen med underkapitalisering, ränteavdrag och internprissättning genom lagstiftning och övervakning, generera extrainkomster på minst 300 miljoner euro mot slutet av ramperioden. Den arbetsgrupp med fokus på internprissättning som skattemyndigheterna tillsatte 2012 genererade till exempel extra inkomster på 80 miljoner euro under det första arbetsåret. Finland bör också satsa lika mycket på utredningar i anknytning till skatteparadis som de andra nordiska länderna gör. Vi föreslår därför att skattemyndigheterna får ett extra anslag på 35 miljoner euro.

Vidare anser vi att programmet för att bekämpa svart ekonomi måste komma i gång fullt ut. Programmet har startat, men det går på halvfart. För att få till stånd förbättringar har vi sannfinländare föreslagit att regionförvaltningsmyndigheterna (RFV) och deras tjänstemän respektive utlänningsinspektörer ska få rätt att ge böter, att företag ägda av utlänningar ska vara registreringsskyldiga och att den så kallade Hollandsmodellen (kedjeansvar) införs.

Utvecklingsbistånd

I regeringens rambeslut för 2014—2017 sägs att regeringen syftar till att höja anslagen för utvecklingssamarbete i förhållande till bruttonationalinkomsten genom att styra inkomster från auktioneringen av utsläppsrätter till utvecklingssamarbete. Vi sannfinländare godkänner inte detta utan menar att den nuvarande anslagsnivån för utvecklingsbistånd ska följa den allmänna sparlinjen och skäras ned med 350 miljoner euro per år fram till slutet av ramperioden. På det sättet återgår utvecklingsbiståndets bni-andel i stort sett till samma nivå som det låg på 1994—2004.

Enligt vår mening är den nuvarande biståndsmodellen ineffektiv och alldeles för splittrad. Splittringen ökar byråkratin, försämrar effektiviteten och gör det svårt att följa upp resultatet. Specialisering kan ge mycket bättre resultat och effektivitet. Genom att utveckla biståndspolitik kan vi åstadkomma mer med mindre. Pengarna bör framför allt gå till små finländska organisationer som arbetar kostnadseffektivt på gräsrotsnivå.

Invandring

Vi sannfinländare godtar arbetskraftsinvandring och att människor i verklig nöd får hjälp. Däremot ser vi kritiskt på s.k. asylturism. Regeringen måste under ramperioden effektivisera behandlingen av ansökningar om asyl och familjeåterförening. Målet bör vara att få ner invandringskostnaderna genom att så snabbt som möjligt rensa kön på ogrundade ansökningar; det här gagnar såväl samhället som de som är i verklig nöd.

Det finns ytterligare sparobjekt inom integrationssektorn. Men de ska inte gälla behandlingen av asylansökningar, eftersom det skulle leda till en anhopning av ärenden och kostnader för förläggningar. Besparingar ska sökas i striktare asyl- och familjeåterföreningsförfaranden.

Återföreningarna håller på att bli ett beaktansvärt problem. Finland har en klart slappare politik än andra EU-länder. På samma sätt som i Sverige och Danmark måste också Finland börja ställa krav på hållbara bevis för identitet och påstådda familjeband av dem som ansöker om familjeåterförening. I Sverige har det nya förfarandet lett till att antalet återföreningar har rasat. Enligt våra beräkningar kan man med de här åtgärderna spara in minst 50 miljoner euro per år mot slutet av ramperioden.

Jordbruk

Vi sannfinländare vill vara fortsatt ärliga och konsekventa i vår egen politik och försvara både den finländska landsbygden och en hederlig landsbygdsföretagsamhet. Vi måste bl.a. fästa mer uppmärksamhet vid att det finns en framtid för odlarnas yrkesutövning. Sannfinländarna anser att regeringen inte heller i övrigt i tillräcklig utsträckning beaktar invånarna på landsbygden och skogsbruket, och inte heller skogssektorn och dess möjligheter. Här vill vi satsa 30 miljoner euro mer än vad regeringen beslutat om.

Försvarsmakten

Vi sannfinländare menar att regeringens spar krav på försvarsförvaltningen under ramperioden 2014—2017 i kombination med en omfattande reform av försvarsmakten är oskäligen. Vi ser med stor oro på att regeringen genom sina åtgärder oåterkalleligt urholkar vår försvarskapacitet som bygger på allmän värnplikt och redan inom en nära framtid riskerar våra möjligheter att upprätthålla ett självständigt och trovärdigt försvar inom hela rikets territorium. Vi kräver därför att anslagen till försvarsmakten höjs 100 miljoner euro per år fram till slutet av ramperioden.

Övriga sparobjekt

Staten försöker spara i allt tänkbart. Partistödet bör vara ett sparobjekt på samma sätt som bas servicen, som berör många medborgares vardagsliv. Partistödet må utgöra en mycket liten del av statsbudgetens slutsumma, men stödet är nästhögst per väljare i EU. Det skulle vara klädsamt om partierna deltog i det gemensamma sparbetet. Vi föreslår att stödet till partierna och gruppkanslierna i riksdagen minskas med 15 procent jämfört med nivån 2013.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner följande ställningstagande med anledning av redogörelsen:

1. Riksdagen förutsätter att domstolarna får mer resurser för att kunna förkorta behandlingstiderna.

2. Riksdagen erinrar regeringen om att trafikministeriet meddelat att det i år finns behov av att belägga vägar på en sträcka av cirka 4 200 kilometer. Riksdagen påpekar att de anvisade anslagen endast räcker för att belägga hälften av dessa vägar. Riksdagen är orolig för att den svaga och trafikfarliga beläggningen på en del av våra vägar måste rivas upp helt och dessa vägar göras om till grusvägar. Riksdagen förutsätter därför att regeringen skyndsamt vidtar åtgärder för att höja anslagen för bastrafikleder och privata vägar, så att vårt vägnät inte förfaller helt och vi därigenom förlorar denna nationalegendom.

3. Riksdagen har ingen förståelse för att regeringen vill höja totalvikten för långtradare till 76 ton samtidigt som vårt vägnät förfaller. Därför förutsätter riksdagen att det innan detta beslut fattas görs en grundlig utredning av hu-

ruvida våra vägar och broar håller för dessa mammutlångtradare och av vad höjningen av totalvikten innebär för de privata transportföretagarna.

4. Riksdagen förutsätter att regeringen omedelbart vidtar åtgärder för att sänka Finlands nettomedlemsbidrag till Europeiska unionen.

5. Riksdagen förutsätter att regeringen avstår från sina planer på att höja det nuvarande biståndsanslaget och i stället minskar det med 350 miljoner euro.

6. Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar ett självständigt och trovärdigt försvar i hela riket utifrån allmän värnplikt. Försvarsanslagen måste höjas med 100 miljoner euro per år fram till slutet av ramperioden.

7. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar behövliga åtgärder för att stärka den interna säkerheten genom att anvisa mer resurser för polisen, tullen och gränsbevakningsväsendet.

8. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar behövliga åtgärder för att revidera vårt invalidpensionssystem i en mer sporrande och rättvisare riktning.

9. Riksdagen förutsätter en höjning av statusen för inhemsk energi gentemot stenkol och annan importenergi genom en förnuftig beskattning och stöd- och tillståndspolitik.

10. Riksdagen förutsätter att regeringen skrider till åtgärder för att överföra ansvaret för stödet för närståendevård på Folkpensionsanstalten och höja stödnivån.

11. Riksdagen förutsätter att regeringen ger extra resurser för att bekämpa svart ekonomi.

12. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar behövliga åtgärder för att bredda skatteunderlaget på ett rättvist sätt genom att utsträcka beskattningen till stora stiftelsers och föreningars kapitalinkomster.

13. Riksdagen kräver att regeringen avsätter adekvata ekonomiska resurser för en samhällsgaranti också för dem som fyllt 50 år för att förmå dem att stanna kvar i arbetslivet.

14. Riksdagen känner oro över den ökande arbetslösheten och förutsätter att regeringen anvisar större anslag för bekämpning av arbetslösheten.

15. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att rätta till problemen med familjeåterförening.

16. Riksdagen kräver att regeringen lämnar en proposition med förslag till gruvskatt och att en del av avkastningen avsätts för gruvorterna.

17. Riksdagen erinrar regeringen om att höjningarna av energiskatterna, som har karaktären av platta skatter, bestraffar låginkomsttagare till och med mer än momshöjningar gör. Riksdagen förutsätter därför att energiskatterna sänks med totalt 400 miljoner euro.

18. Riksdagen förutsätter att regeringen stärker kommunernas finansiella ställning för att göra basservicen tillgänglig för alla på lika villkor.

19. Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar en proposition om beskattning av stora förmögenheter.

20. Riksdagen känner oro för de personer över 55 år som byter bransch och förutsätter att regeringen lämnar en proposition om lönesubvention för dessa.

21. Riksdagen godkänner inte regeringen sätt att ständigt höja självriskerna för reseersättningar som betalas ut av Folkpensionsanstalten och förutsätter att regeringen omedelbart vidtar åtgärder för att sänka självriskerna.
22. Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar en proposition om lättnader i förvärvsinkomstbeskattningen av personer över 63 år i syfte att förlänga arbetslivet.
23. Riksdagen konstaterar att ungdomsarbetslösheten ökar och att de resurser regeringen reserverat inte räcker till för att genomföra ungdomsgarantin; riksdagen förutsätter därför att regeringen anvisar ytterligare anslag för genomförandet av ungdomsgarantin.
24. Riksdagen förutsätter att regeringen med större kraft går in för att dels driva på tryggheten och utvecklandet av jord- och skogsbrukets verksamhetsförutsättningar i hela landet, dels beakta att den finländska självförsörjningen i fråga om matvaror är en viktig fråga.
25. Riksdagen förutsätter att resurserna till universiteten utöka för att säkra en högklassig forskning och undervisning.
26. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att höja anslagen för yrkeshögskolorna för att det ska kunna säkerställas att samhällsgarantin för ungdomar genomförs i planerad omfattning.
27. Riksdagen förutsätter att regeringen avdelar mer resurser för läroavtalsutbildning.
28. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar behövliga åtgärder för att öka de ekonomiska resurserna för att minska gruppstorlekarna inom den grundläggande utbildningen och upprätthålla ett heltäckande nätverk av skolor.
29. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar behövliga åtgärder för att gradera pensionspremierna utifrån samsättningsgraden i de olika åldersklasserna.
30. Riksdagen förutsätter att regeringen avsätter adekvata ekonomiska resurser för att genomföra indexhöjningen av barnbidrag åren 2014–2015.
31. Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar en proposition om att sänka samtliga momsstsatser med en procentenhet och, i syfte att finansiera denna skattesänkning, vidtar behövliga åtgärder för att återinföra folkpensionsavgiften för den privata sektorn.
32. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar behövliga åtgärder för att öka de ekonomiska resurserna inom äldreomsorgen och att resurserna framför allt dirigeras till de typer av äldreomsorg där patienterna behöver mest vård.
33. Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar en proposition om att hushållsavrdraget ska få göras för 60 procent av de avdragsgilla kostnaderna för arbete i stället för 45 procent.
34. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att återställa kilometerersättningarna till 2012 års nivå.
35. Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar en proposition om en reform av samfundsskatten där små och medelstora företag som anställer personal är befriade från samfundsskatt så länge de inte ger sina ägare vinstutdelning.
36. Riksdagen konstaterar att regeringen inte har ingripit med tillräcklig målmedvetenhet i skatteplanering inom fö-

retag som är skadlig för Finland och förutsätter att regeringen lämnar en proposition om begränsning av rätten att avdra ränta enligt inkomstskattelagen samt om en lag som förbjuder underkapitalisering.

37. Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar en proposition om att höja den nedre gränsen för momspliktig affärsverksamhet till 20 000 euro och taket för lättnadsområdet till 40 000 euro.

Helsingfors den 7 juni 2013

Pentti Kettunen /saf
Ville Vähämäki /saf
Kauko Tuupainen /saf

Maria Lohela /saf
Ismo Soukola /saf
Juha Väättäinen /saf

RESERVATION 2

*Motivering***1. Regeringsprogrammets ekonomiska linje var utopistisk**

Statsminister Jyrki Katainens regering är nu på halva vägen av sin mödosamma vandring. Regeringen har haft två år på sig för att visa att den kan nå sina ekonomi- och sysselsättningsmål på ett trovärdigt sätt. Resultatet har blivit ett annat.

Under regeringen Katainens period har Finland för första gången sedan 1993 tvingats in i en situation då både den offentliga ekonomin och samhällsekonomin i stort visar underskott. Staten och kommunerna blir allt mer skuldsatta, importen överstiger exporten och totalproduktionen minskar eller ökar på sin höjd nödortfögt. Finländarna konsumerar alltså genomgående mer än de tjänar. Det mest oroväckande är att den här utvecklingen bara delvis kan skyllas på den svaga konjunkturen. Det är fråga om en mycket allvarligare utmaning än så. I bakgrunden finns åtskilliga strukturella problem. Att åtgärda dem är mångfalt svårare än vad det vore att återhämta sig efter bara en tillfällig ekonomisk svacka.

1.1 Regeringens underskottsmål blir inte uppfyllt — det borde också regeringen tillstå

I och med beslutet om ramarna för statsfinanserna åren 2014—2017 tvingades regeringen i själva verket avstå från de centrala ekonomi- och sysselsättningsmålen i sitt eget regeringsprogram. Regeringen förmår ännu inte ärligen tillstå det, utan saken måste läsas mellan raderna. I samband med beskrivningen av de finanspolitiska riktlinjerna i ramarna för statsfinanserna uppger regeringen fortfarande ståndaktigt att den vidtar ytterligare åtgärder om det förefaller som om statsskuldens andel av totalproduktionen inte börjar minska och om underskottet i statsfinanserna stannar på mer än 1 procent av totalproduktionen 2015.

Enligt samma rambesluts avsnitt om balansen inom statsfinanserna och statsskulden beräknas dock underskottet motsvara 2,7 procent av bruttonationalprodukten år 2014. Enligt prognosen i rambeslutet överskrider underskottet tydligt gränsen på 1 procent inte bara under regeringsperioden utan under hela ramperioden fram till 2017. Regeringen är också långt ifrån att nå sina mål för arbetslöshet och sysselsättning. Trots regeringens vidlyftiga ekonomiska riktlinjer kan endast statsskuldens BNP-förhållande i det här skedet avta om den ekonomiska tillväxten erfar ett tydligt uppsving under andra hälften av regeringsperioden.

Regeringen har alltså fattat rambeslutet trots att den varit medveten om att anpassningsåtgärderna inte ens närapå räcker till, om avsikten verkligen är att hålla fast vid skrivningen om underskott i regeringsprogrammet. Det vore därför klargörande om regeringen öppet erkände att den misslyckats i fråga om det mål för underskottet som sattes upp i regeringsprogrammet, och i stället satte upp ett nytt, mer realistiskt mål. Nuläget då regeringen inte tydligt meddelar att det ursprungliga målet har blivit omprövat är ägnat att öka känslan av osäkerhet bland medborgarna och företagen.

1.2 Regeringen har misslyckats i sina sysselsättningsmål

Utöver målet om underskott har regeringen misslyckats med regeringsprogrammets mål att sänka arbetslösheten till 5 procent. Siffrorna blir snabbt allt sämre och antalet arbetslösa närmar sig snart 300 000. Det finns inga utsikter för en förbättring, åtminstone inte på kort varsel. Arbetslösheten har endast en gång på 2000-talet ökat snabbare än under det gångna året. Särskilt oroväckande är den växande ungdomsarbetslösheten.

Det finns just nu stor risk för att Finland glider ned i en långvarig strukturell recession. Också rambeslutets prognos säger att arbetslöshets-

nivån fortfarande kommer att vara 7,6 procent år 2017. Det utlovas således ingen lättnad i de arbetslösas trångmål trots att de årsklasser som når arbetsför ålder är uppenbart mindre än de som avgår med pension.

1.3 Den finländska produktionens konkurrenskraft har körts i botten

Konkurrenskraften hos de finländska produkterna och tjänsterna testas varje dag på såväl hemmamarknaden som den globala marknaden. Om konkurrenskraften inte räcker till får företagen inga internationella beställningar. När de finländska konsumenterna står framför butikshyllorna väljer de likaså en utländsk produkt om det inhemska alternativet inte är tillräckligt konkurrenskraftigt i fråga om förhållandet mellan pris och kvalitet. Mätt enligt arbetskostnad per producerad enhet har vi under det senaste decenniet förlorat i konkurrenskraft särskilt i jämförelse med Sverige. Ekonomins grundvalar måste snabbt fås i skick för att vi inte permanent ska sacka efter tillväxten hos våra centrala konkurrentländer.

Vår konkurrenskraft har försämrats eftersom produkter som tillverkats i Finland inte säljer som förr. Totalvärdet på den finländska exporten 2012 var enligt förhandsuppgifterna cirka 57 miljarder euro. Det är nästan tio miljarder mindre än åren 2007 och 2008. Importsiffrorna har däremot vuxit till samma nivå som före finanskrisen, det vill säga till cirka 60 miljarder euro. Denna ekvation innebär att Finland noterar ett gediget underskott på cirka 2,3 miljarder euro i handelsbalansen för 2012. Ett enkelt sätt att förbättra bytesbalansen vore att sätta fart på den finländska energiproduktionen. Regeringens åtgärder för att ytterligare strama åt beskattningen på torv och samtidigt sänka energistödet för träflis har fört landet i en totalt motsatt riktning.

1.4 Strukturella reformer i sin linda

De strukturella reformer som krävs för att motverka hållbarhetsunderskottet är till många delar helt i sin linda. Besluten för längre arbetskarriärer förskjuts ohjälpligen till kommande valpe-

rioder. Genom sitt sölande håller regeringen på att slarva bort fyra viktiga år.

Längre arbetskarriärer kräver utöver de åtgärder som redan har fastställts nya beslut för att förbättra tillgången till utbildning och placering i utbildning som leder till sysselsättning. Dessutom krävs att vi tidigarelägger övergången från studier till arbetsliv, minskar förtida avgång från arbetslivet på grund av arbetsoförmåga och arbetslöshet och senarelägger pensionering samt förbättrar deltagandet i arbetslivet. Det har konstaterats av bl.a. statens revisionsverk. Statens revisionsverk har också i klartext meddelat att de strukturella reformerna för att minska hållbarhetsunderskottet tills vidare är otillräckliga. Verket har också påpekat att de nödvändiga finanspolitiska anpassningsåtgärderna inte i sig räcker för att garantera att de offentliga finanserna förblir hållbara på sikt om ingenting görs åt strukturella faktorer som förorsakar ineffektivitet.

Det vore hög tid också för regeringen att inse att hållbarhetsunderskottet inte kan elimineras enbart med hjälp av nedskärningar och skattehöjningar utan att det också behövs stimulans för tillväxt och verkningsfulla strukturella reformer. Hållbarhetsunderskottet uppgick i början av statsminister Katainens period till ca 5 procent. Efter våldsamma anpassningsbeslut i storleksklassen drygt 5 miljarder euro är underskottet fortfarande ca 4,2 procent.

Arbetet med att utveckla de kommunala tjänsterna har avstannat nästan helt och genomgående i hela landet eftersom regeringen med sina envetna koncentrationssträvanden har drivit kommunerna in i ett tillstånd av ovisshet. Samlingspartiet lovade vid riksdagsvalet att partiets kommunreform ska spara upp till fyra miljarder euro. Statsminister Katainen som leder kommunreformen har gett samma löfte i ministerlogen. Det blev inga besparingar. I stället blev det kaos följt av en fortsatt snabb ökning av kommunernas utgifter.

Till råga på allt har regeringens anpassningsåtgärder i många centrala avseenden varit som när bombölingarna skarvade täcket. Regeringen har gjort omfattande nedskärningar i kommuner-

nas statsandelar och bröstat sig med att de har lett till kännbara anpassningar i statens finanser. Tyvärr har dessa nedskärningar direkt försvagat kommunernas ekonomiska ramar och möjligheter att producera bastjänster. Problemet med hållbarhetsunderskottet har således bara i tilltagande utsträckning vältrats över på kommunerna.

Kommunerna har redan tvingats höja kommunalskatten, och de kommer att få höja den ytterligare för att kunna klara av sina ålägganden som dessutom ökar hela tiden. Ändå har kommunerna sinsemellan ganska olika förutsättningar för att kompensera för effekterna av statens nedskärningsbeslut. Därför befinner sig folk i olika ställning beroende på sitt postnummer. Samtidigt har regeringen med sina åtgärder indirekt genom kommunalbeskattningen stramat åt beskattningen av arbete trots att regeringsprogrammet lovade motsatsen.

Finansminister Urpilainen har direkt tillstått i offentligheten att regeringen vid sina ramförhandlingar i mars 2013 inte gjorde nog för att råda bot på hållbarhetsunderskottet i de offentliga finanserna. Statsministern menar att "ambitionsnivån kunde ha varit högre." Urpilainen har också meddelat att regeringen under sin slutperiod tvingas till ytterligare åtgärder för att minska hållbarhetsunderskottet.

Centern påminner om statens revisionsverks iakttagelse: Att genomföra reformerna tar tid och besluten måste därför fattas snabbt.

1.5 Att öka takten hjälper inte då man kör åt fel håll

Regeringen Katainens delgivning om regeringsprogrammet behandlades av riksdagen försommaren 2011. Centern lämnade då ett förslag till misstroendevotum enligt följande:

"De nedtecknade målen och den ekonomiska policyn i regeringsprogrammet är totalt oförenliga med varandra. Programmet erbjuder inga redskap för att förbättra förutsättningarna för ekonomisk tillväxt, sysselsättning och entreprenörskap och balansera upp de offentliga finanserna. Tvärtom försämrar och centraliserar regeringen

tjänster som människor behöver. Därför har regeringen inte riksdagens förtroende."

Tyvärr har dessa orsaker till oro som centern tog upp genast i början av valperioden visat sig mer än befogade. Regeringens politik är inte hjälpt av små korrigeringar. Vi behöver en helt ny ställning. Att öka takten hjälper inte då man kör åt fel håll. Finland skriar efter en kursjustering.

2. För att få stabilitet i de offentliga finanserna behöver vi ekonomisk tillväxt — Finland måste ta fram 200 000 nya arbetstillfällen

Centern anser att det är fullt möjligt att ta fram 200 000 nya arbetstillfällen i Finland. Det kräver att arbetsgivarna, arbetstagarna och staten når samsyn om situationen i Finland och har en klar vision genom vilken de materiella och immateriella resurserna kan förädlas till nya arbetstillfällen. Vårt land måste få en samhällsfred som tryggar stabiliteten på arbetsmarknaden, och ett förtroende som lägger grunden för det. Det är den enda vägen till en hållbar ekonomisk tillväxt på lång sikt.

2.1 Investeringar behövs för att stärka tillväxtbasen

Oroväckande med tanke på framtiden är att industrin investerar allt mindre i Finland. Utifrån Finlands näringsliv rf:s enkät om investeringar sjunker de fasta investeringarna i år med hela nio procent till cirka 3,2 miljarder euro. Det räcker inte till ens för att förnya de befintliga fasta produktionstillgångarna, och än mindre för att ge rum för investeringar i nyproduktion.

I år kommer investeringsgraden att stanna vid cirka 12 procent av fabriksindustrins förädlingsvärde. Det ligger klart under EU-ländernas medelvärde på cirka 14—15, som inte heller det är särskilt högt. Varken finländska eller utländska företag investerar tillräckligt i Finland för att vi ska kunna upprätthålla en stark grund för vår industriproduktion. Också investeringarna i immateriella tillgångar, som utgjort basen för en kraftig ny tillväxt, har avtagit och framtidsutsik-

terna beror i hög grad på hur aktiv IKT-sektorns forskning och utveckling är.

Bland enskilda åtgärder är sänkningen av samfundsskatten ett positivt budskap till företagen, men det är en lösning som tyvärr inte räcker till. Det är dessutom fortfarande något oklart varför regeringen stannade uttryckligen för en sänkning av samfundsskatten i stället för att till exempel dela upp den skattemässiga behandlingen av outdelade respektive utdelade vinster. En sådan lösning kunde ha inneburit ett tydligare incitament för företagen att investera än sänkningen av samfundsskatten.

Det bör också observeras att kostnaderna för besluten om att sänka samfundsskatten i och med åtstramningen av skatten på vinstutdelning, som gjordes som motdrag, framförallt pådyvlas företag och småskaliga placerare som utåt sett är i finländsk ägo. Utländska ägare och placerare som bl.a. agerar genom fonder slipper däremot åtstramningen av skatten på vinstutdelning och kommer således faktiskt i åtnjutande av bättre vinstutdelning från företag som går med vinst. De mer genomgripande verkningarna av reformen av skatten på vinstutdelning kan vi bedöma först på hösten när regeringen lämnar en framställning i ärendet till riksdagen.

Regeringen måste nu på nytt och under helt nya förutsättningar diskutera hur Finlands konkurrenskraft kan höjas till en nivå där vårt land återigen blir ett attraktivt investeringsmål för såväl inhemska som utländska företag. Endast så kan vi lägga grunden till en långsiktig och hållbar tillväxt. När den ekonomiska tillväxten tar fart kan vi också stabilisera de offentliga finanserna på en sund nivå utan risk för svåra nedskärningar som skadar den sociala och regionala sammanhållningen.

2.2 Forskning och utbildning är investeringar i samhällets framtid — priset på nedskärningarna förfaller till betalning med ränta.

Välfärdssamhället har alltid vilat på bildning och utbildning. Regeringen Katainen fortsätter också med sina nya beslut att köra ner bildningen. De nedskärningar som gjorts under den här regeringsperioden och beslut som nu fattats i

budgetmanglingen undergräver regeringens eget mål om att vi ska vara världens kunnigaste folk senast 2020. Tidigare har Finland i ekonomiskt bistra tider alltid satsat på kompetens och utbildning i syfte att skapa ny välfärd. Den nuvarande regeringen kör dock målmedvetet ner vårt välfungerande utbildningssystem.

De största nedskärningar inom bildningssektorn som nu görs genom rambeslutet hänför sig till undervisnings- och kulturministeriets statsandelsindex, som kommer att frysas för år 2014. Dessutom utsätts kommunerna för enorma nedskärningar som oundvikligen kommer att påverka också utbildningssektorn.

Finansieringen av vetenskaplig forskning är viktig för vårt lands framtid och för medborgarnas välbefinnande. Regeringens rambeslut från förra året och vårens nya beslut försvagar finansieringen av forskning och utveckling. Finland behöver kunskap, kompetens och innovationer för att stärka konkurrenskraften. Regeringens sparåtgärder kommer tyvärr att ge återverkningar på Finlands konkurrenskraft och senare på internationella jämförelser av konkurrenskraften.

Nedskärningarna inom forskningsinstituterna i enlighet med rambeslutet innebär inom ett flertal institutioner för sektorsforskning oundvikligen att också internationellt erkänd forskning körs ned och att energisäkerheten hotas. Det har konstaterats av bl.a. riksdagens finansutskott.

Nedskärningar av antalet nybörjarplatser inom yrkesutbildning kan omöjligt accepteras i ett läge då 110 000 ungdomar helt saknar examen på andra stadiet. Den jämkning av nedskärningarna som föreslagits i ramförhandlingarna är inte nog. Regeringen avser att genomföra nedskärningarna före 2016.

Regeringen beslutade under ramförhandlingarna att frysa yrkeshögskoleindexet för 2014, trots att man samtidigt driver en omfattande yrkeshögskolereform. Regeringens åtgärder ger dem inga möjligheter att utveckla verksamheten eller fatta långtgående strukturella beslut.

Det är oansvarigt av regeringen att tala om världens kunnigaste folk, utveckling av utbildningen och samhällsgaranti för unga, när nedskärningarna inom utbildningen samtidigt dri-

ver ut de unga i en ond cirkel av utslagning och gör vardagen i skolorna allt tyngre.

2.3 Regeringen har inte förmått bygga upp förtroendet inom arbetsmarknaden

Regeringen måste se sig i spegeln och fundera på varför den misslyckades med att skapa en förtroendefull atmosfär där arbetsmarknadsorganisationerna redan vintern 2013 skulle kunna fatta avgöranden som förbättrat förutsebarheten och den ekonomiska stabiliteten. Regeringen skulle också ha förmått beakta att besluten vid ramförhandlingarna får konsekvenser för arbetsmarknadsparternas förhandlingsvillkor. Ett ensidigt om också i sig viktigt beslut om att sänka samfundsskatten bidrar till krav på löneförhöjningar hos arbetstagarorganisationerna och försvårar på så sätt förhandlingsläget ytterligare.

I detta instabila ekonomiska läge som ständigt förvärras hade det varit nödvändigt att lägga fast tydliga riktlinjer inför framtiden dels för att sätta fart på den ekonomiska tillväxten, dels för att stabilisera och göra läget mer förutsebart. Det skulle ha behövts några kraftiga grundpålar som kunde hjälpa människorna att se framtiden an med tillförsikt. På den punkten har regeringen misslyckats kapitalt. Man skär i utbildningen, forskningen och den spirande tillväxten eller återtär beslut som fattades redan för ett år sedan.

I den rådande globala oron, som också Finland berörs av, skulle vi så innerligt ha behövt en arbetsmarknadslösning som slagit fast åtminstone några ekonomiska förutsättningar på en så säker grund som det bara är möjligt. Med en stark pelare på plats kunde man effektivare, bättre och säkrare ha granskat vad regeringens och statsmaktens åtgärder inom till exempel beskattningen eller statens budgetpolitik överhuvudtaget innebär och hur de kunde förbättra Finlands övergripande möjligheter att klara sig.

Regeringen var dock inte den pålitliga parten som arbetsmarknadsorganisationerna kunde ha litat på till den grad att de inbördes hade kunnat komma överens om hur man avtalar om löner och andra inkomstrelaterade frågor och om de viktiga frågorna om arbetslivets längd.

Nu när vi befinner oss i en historiskt enastående situation där posterna inom regeringen och arbetsmarknadsorganisationerna fördelats huller om buller — en del före detta arbetsmarknadsledare sitter i regeringen medan en del tidigare ministrar tagit säte i arbetsgivaridans chefsrum — kunde man nästan vänta sig att detta skulle vara en styrka som gör det lättare att nå förnuftiga beslut på arbetsmarknaden. Men synbarligen är det så att detta upplägg snarare föder misstro. Det verkade i sista hand bero på misstro att det inte gick att åstadkomma någon arbetsmarknadsuppgrörelse våren 2013.

Överlag förlitar sig regeringen för mycket på att skattesänkningen ska fixa sysselsättningen. Många industriföretag har nyligen aviserat om omfattande uppsägningar och effektiviseringsbeslut. De kommer olägligt och sätter käppar i hjulen för avtalsrörelsen i höst. Dessutom späder de på instabiliteten och det i sin tur ger återverkningar på ekonomin och sysselsättningen.

Den radikala sänkningen av samfundsskatten hade krävt åtminstone en tillräckligt lång och central löneuppgrörelse, helst också ett samhällskontrakt mellan tre parter för att trygga industrijobben.

2.4 Vi behöver ett samhällskontrakt

Finland behöver ett nytt samhällskontrakt. Vi måste i ett trepartssamarbete ta fram en måttlig inkomstlösning som förbättrar kompetensen, sysselsättningen och tillväxten. Avtalet måste i synnerhet ta hänsyn till låglönebranscherna och de arbetslösa. I samband med sänjan på arbetsmarknaden måste vi också finna metoder för att förbättra läget för dem som befinner sig i en sämre arbetsmarknadsställning. Sådana grupper i behov av särskild uppmärksamhet är bl.a. unga arbetslösa, äldre arbetslösa och partiellt arbetslösa. Samtidigt måste vi hitta en lösning där arbetsmarknadsparterna förbinder sig att inte krympa de sammanlagda arbetsinsatserna.

Regeringen måste ta ansvar för att vi hittar den lösningen; det höjer exportindustrins konkurrenskraft och säkerställer samtidigt stabila ramar på hemmamarknaden. I stället för att försköna verkligheten måste regeringen komma ut

med sanningen om situationen, men samtidigt måste budskapet också vara uppmuntrande.

Centern anser att vi förfogar över många metoder för att skapa en stabiliserande arbetsmarknadssämja. Det kan t.ex. vara fråga om att lindra förvärvsinkomsten och åtminstone avstå från den frysning av indexjusteringen av förvärvsinkomster som regeringen har genomfört, och som i själva verket redan har lett till högre skatter för löntagarna.

Återbäringen av invalidpensionspremier kan fortgå som en del av arbetsmarknadsuppställningen. Återbäringen kan periodindelade t.ex. över en period om fyra år för små och medelstora företag samt deras anställda. Likaså bör vi i denna ekonomiska situation allvarligt överväga att avveckla den s.k. EMU-bufferten på grund av den svaga ekonomiska utvecklingen. På så sätt kan vi undvika att bikostnaderna ökar i ett läge där sysselsättningen ändå utvecklas mycket svagt. Men om vi avvecklar EMU-bufferten bör vi redan i samma veva avtala om hur buffertmedlen åter kan utökas när den ekonomiska situationen blir bättre.

Det är mycket viktigt att samhällskontraktet genom konkreta medel kan förbättra arbetshälsan och trivseln i arbetet. Centern anser att de kvalitativa faktorerna i arbetslivet utgör en helhet i miljardklass. Finland har mycket arbete ogjort i det avseendet trots att vi har nått framsteg i flera frågor. Ändringar som kan bidra till minskad sjukfrånvaro och arbetsoförmåga eller en mänskligare ledarskapskultur måste ges en stor vikt i samhällskontraktet. I sammanhanget bör det också avgöras hur kostnader som sammanhänger med föräldraskap kan jämnas ut på ett mer rättvist sätt.

Samhällskontraktet ska också bidra till en förhöjd ställning för de finländare som saknar en egen stark representant vid förhandlingsborden på arbetsmarknaden och i regeringens kammare. Socialtjänsterna har på många ställen råkat i kris. Brödköer är vardagsverklighet för många finländare och skillnaderna i medborgarnas hälsotillstånd har ökat bortom toleransgränsen. Vi klarar inte tillnärmelsevis alltid av att besvara böner om hjälp från nödställda barn, ungdomar

och äldre personer. Det pratas mycket om tjänster som ska förebygga allvarligare problem, men verkligheten ser annorlunda ut. Vi måste få ökade resurser för hemservice, rådgivningstjänster, förskolepedagogik, samt elevvård och psykiatrisk vård i skolorna. Servicesystemet i sin helhet behöver ses över, och det ska göras i samarbete mellan staten, kommunerna och organisationerna.

Regeringen har fortfarande inte gjort några framställningar om att åtgärda den klyfta genom vilken den delade upp de lägst avlönade medborgarna i två kaster. Regeringen Katainen gjorde en nivåförhöjning i utkomstskyddet för arbetslösa, men de övriga bastrygghetsförmånerna lämnades orörda. Det är inte rätt att de lägsta föräldra- och sjukvårdsdagpenningarna är klart lägre än grunddagpenningen för arbetslösa.

Också närståendevården och stödet för den måste snabbt förnyas på ett hållbart sätt. Äldrevården består av många delar och närståendevården är en viktig del. Centern förutsätter att utbetalningen av stödet för närståendevård förs över på FPA med en gång. Det är det enda sättet att garantera samordnade kriterier i hela landet. Utan adekvata resurser och nödvändiga beslut går det helt enkelt inte att nå det nationella målet för att minska institutionsvården.

Genom reformerna vill centern stödja välbefinnandet i hemmen samt finländarnas möjlighet till självständig livshantering och egen aktivitet.

2.5 Löften till ungdomar måste hållas — samhällsgarantin får inte misslyckas

Regeringen har inte kunnat uppfylla löftet till de unga om att införa en samhällsgaranti. Målen med ungdomsgarantin är bra, men de första månaderna har garantin varit så gott som verkningslös. Lagar som stiftas utan att det skjuts till resurser är tomma löften.

Arbetslöshetsläget bland de unga har rentav försvagats under de första månaderna då samhällsgarantin har varit i kraft. Tyvärr ökar också de ungdomar kraftigt i antal som trots löftet i samhällsgarantin har varit arbetslösa över tre månader. Om regeringen fortfarande hade för

avsikt att hålla fast vid ungdomsgarantin hade den i och med rambeslutet haft möjlighet till tillräckligt kraftfulla korrigerande åtgärder.

Till råga på allt har regeringen under sin mandatperiod själv förvärrat de ungas ställning bland annat genom att skära ned på utbildningsplatserna och frysa olika index för undervisningsresurser. Till all lycka har regeringen ändå insett att t.ex. dess tidigare beslut om radikala nedskärningar i läroavtalsutbildningen var felaktigt och därför beslutat ta tillbaka åtminstone en del av de tidigare genomförda nedskärningarna. Denna jojobolitik ger dock ingen särskilt smickrande bild av regeringens arbetskultur eller av förutsebarheten i utbildningspolitiken.

Trots att besluten för ett år sedan om nedskärningar i antalet utbildningsplatser delvis har återtagits i rambeslutet kan situationen fortfarande inte anses vara tillfredsställande eftersom nedskärningarna drabbar olika områden med olika kraft. Besluten spelar en stor roll för jämlik utbildning i hela landet. De som deltar i ungdomsgarantin måste konkurrera om resurserna med andra unga och vuxenstuderande.

Kommunernas framträdande roll för ungdomsgarantin försvåras av de sänkta statsandelarna, den uteblivna indexhöjningen inom utbildningen och allt fler nya uppgifter. Läget underlättas inte precis av att arbets- och näringsbyråerna samtidigt omstruktureras radikalt.

Det är talande att samhällsgarantin nu inte nämns med ett enda ord i rambeslutet, trots att det var ett av regeringens spetsprojekt. Termen ungdomsgaranti nämns däremot en gång, men absolut inte i samband med en genuin tilläggsfinansiering. Regeringen periodindelar endast på nytt sina nedskärningar i nybörjarplatser inom yrkesutbildningen så att genomförandet delvis uppskjuts några år framåt. Genom att uppskjuta dessa nedskärningar ger regeringen skenbara garantier för att ungdomsgarantin blir tryggad. Besluten från ramöverläggningarna hjälper egentligen inte upp situationen för unga utan yrkesutbildning.

Vi behöver fortfarande ett lärlingssystem som är mer flexibelt än läroavtal. Det skulle finnas

betydligt fler möjligheter till lärande i arbete om systemet hade mer flexibla villkor. I fortsättningen vore det viktigt att se till att det finns fungerande myndighetsöverskridande servicekedjor, adekvata resurser och ett mer diversifierat utbildningsutbud. Vi behöver också flexibla och individuella lösningar för yrkesexamina.

I all tysthet slopar regeringen nu sorgligt nog ett av sina centrala mål. Alltför många ungas karriär stäcks innan den ens har börjat.

2.6 Syssestänningssystem för att komma över akut ekonomisk misär

Centern har förslagit att regeringen så snart som möjligt ska lämna en extra tilläggsbudget till riksdagen. Den extra tilläggsbudgeten ska fokusera på en allmän förbättring av syssestänningssystemet och i synnerhet på att minska arbetslösheten bland ungdomar.

Men ännu har regeringen inte ansett sig behöva ingripa i det försämrade syssestänningssystemet. Därför förnyar centern sina framställningar för att åtgärda den akuta arbetslösheten:

- För att sporra till arbete måste utkomstskydd för arbetslösa inbegripa ett skyddat belopp om 300 euro som får tjänas per månad utan att stödet minskar.
- Ett lönestöd tas i bruk. Genom stödet sporrar företagare att anställa en första utomstående arbetstagare.
- Lättnader i lönebikostnader ges arbetsgivare som syssestänner unga.
- Det behövs snabbt nya läroavtalsplatser för ungdomar utan utbildning på andra stadiet.
- Det ska finnas ett mångsidigt utbud av jobb för yrkesfolk i byggbranschen som lider av konjunktursvackan. Det finns mycket att göra i fråga om reparation av mögelskadade byggnader, utrustning av hus som saknar hiss och omläggning av uppvärmningssystem som minskar beroendet av importenergi från utlandet samt annan byggnadsreparation. Behovet av nya bostäder är också stort.

3. Små och medelstora företag ropar på hjälp

Som tillväxtrecept erbjuder regeringen en avsevärd skatterabatt för storföretagen. Sänkningen av samfundsskatten förväntas ge omfattande effekter på beteendet. Regeringen har satsat allt på detta enda kort.

Men på senare år är det de små och medelstora företagen som stått för de nya jobben. Regeringen har ändå inte i någon märkbar grad förbättrat förutsättningarna för dessa företag att nyanställa; många av regeringens åtgärder har snarare försämrat läget. Det är oroväckande hur snabbt det totala antalet företagare och familjemedlemmar till företagare minskat på senare tid.

Regeringens rambeslut innehåller just inga genuina lösningar för att skapa nya jobb. Regeringen säger till exempel att den kommer att öka Finnveras risktagning, men avskaffar samtidigt Finnveras räntestödssystem. Den slopar innovationsavdraget på cirka 170 miljoner euro, som är viktigt inte minst för små och medelstora företag. Den sänker anslagen till Tekes med tiotals miljoner euro. Regeringen har redan tidigare slopat den sänkta momssatsen för småföretagare i arbetskraftsintensiva branscher.

Regeringen har inte heller tagit fasta på Centerns förslag om lönestöd för den första anställda eller om att i utkomstskyddet för arbetslösa införa ett skyddat belopp som skulle sporra arbetslösa att ta emot arbete. Sänkningen av samfundsskatten balanseras genom åtstramningar som oftast drabbar just de små och medelstora företag som sysselsätter folk. I sitt rambeslut planerar regeringen bl.a. att slopa företagets rätt att dra av representationskostnader från skatten och att ändra rätten att göra avskrivningar för långsiktiga investeringar så att de görs per nytighet.

Centern anser det nu vara dags för åtgärder som uppmuntrar företagen att göra investeringar. En sådan åtgärd är att införa fri avdragsrätt.

3.1 Likabehandling för olika ägandeformer

Hittills har små aktiebolag betalat normal samfundsskatt på företagets resultat, men ägarna har varit befriade från att betala skatt en andra gång, dvs. de har oberoende av företagets nettotill-

gångar kunnat ta ut aktieutdelning skattefritt upp till ett belopp av högst 60 000 euro. Regeringen slopar nu skattefriheten för småföretagare och ålägger ägarna att utöver den skatt de en gång betalat även betala minst 7,5 procents skatt på utdelningen. Beskattningen av dessa små och medelstora företag stramas ytterligare åt genom minskade möjligheter till avdrag och avskrivningar samt genom att energibeskattningen blir hårdare. Även om åtstramningen är lindrig, är det inte rätt att skärpa beskattningen av småföretagarna, särskilt som regeringen samtidigt ger de större ägarna betydande skattelindringar. Åtstramningen berör tiotusentals små och medelstora företag.

Den är ett faktum också för personbolag, yrkesutövare, näringsidkare och lantbruksföretagare som inte kan utnyttja sänkningen av samfundsskatten. Valet av företagsform bör inte dikteras av beskattningen utan av vad som är ändamålsenligt. Men regeringens skatteomläggning kommer att utgöra en allt större lockelse för näringsidkare och personbolag att ombilda sitt företag till aktiebolag. För att en sådan situation inte ska uppstå bör regeringen i konsekvensens namn lindra kapitalbeskattningen för andra företag än aktiebolag.

Den som äger minst 10 procent i ett börsbolag får en märkbar skattelättnad på all utdelning upp till 150 000 euro. Samtidigt skärps småplacernas skatt på utdelning på börsaktier med flera procentenheter. Centern har föreslagit skattefrihet för mindre utdelningar från börsbolag. Det skulle ge folkkapitalismen tydligare konturer.

3.2 Låset för investeringsinvestering måste dyrkas upp

För att företagen överhuvudtaget ska komma åt att göra vinst någon gång och betala skatt för den måste de först kunna göra investeringar för att få uppsving i verksamheten. Inom företagsvärlden florerar oroväckande uppgifter om att det blivit allt svårare att få extern finansiering. Villkoren har stramats åt och utlåningsmarginalerna ökat. Det är helt enkelt svårare att få lån utan ordentliga säkerheter även om investeringsobjektet i sig förefaller vettigt.

Bakom åtstramningen i företagsfinansiering ligger givetvis de stränga krav på kapitaltäckning som numera ställs på bankerna och som lämnar mindre svängrum för bankerna och minskar deras riskbenägenhet. Staten kan inte stilla-tigande åse hur företagens investeringar tynar bort när bankerna drar åt lånekranarna.

I ett sådant läge måste staten skrida till verket för det ska uppstå externa finansieringskällor för att ersätta banklånen. Hit hör t.ex. den tillväxtfond i miljardklass som Centern föreslagit och nya kanaler för gräsrotsfinansiering för att skaffa fram såväl eget som främmande kapital. Finland måste med det snaraste skapa fungerande obligationsmarknader dit små och medelstora företag har tillträde.

4. Centerns utgiftsregel ger stabilitet i de offentliga finanserna

Centern utgår från att den offentliga ekonomin bör balanseras upp på medellång sikt, inom loppet av mindre än tio år. Centern lägger fram en utgiftsregel som skulle ge en välbehövlig förutsäkrighet på lång sikt när det gäller utgiftssidan av de offentliga finanserna.

Utgiftsregeln tillåter i början av ramperioden extra satsningar på att bygga upp en starkare grund för den framtida ekonomiska tillväxten. Om regeln togs i bruk skulle den dessutom vara ett klart budskap från Finland att vi på medellång sikt har för avsikt att stabilisera de offentliga finanserna.

Finland förbinder sig genom utgiftsregeln till att statens utgifter får stiga med högst 60 procent av den ökning av statens inkomster som den ekonomiska tillväxten medför. Av inkomstökningen läggs 40 procent på att täcka underskottet. På så vis får man skuldkvoten att börja minska.

Utgiftsregeln räcker inte ensam till att bringa stabilitet i de offentliga finanserna men den skapar ramar för att hålla utgifterna i schack. Utgiftsregeln behöver kompletteras med intensiva satsningar på att skapa gynnsamma tillväxtvillkor. Staten måste modigt träda fram och skapa

förutsättningar för företagen att göra investeringar och sysselsätta folk.

5. Framtidsinvesteringar i miljardklassen

Staten har möjligheter att finansiera framtidsinvesteringarna genom marknadslån till praktiskt taget nollränta. Typexempel på framtidsinvesteringar är utbildning, forskning och stora projekt inom bioekonomin, gruvindustrin och IKT-industrin samt väg- och baninvesteringar.

Centern har föreslagit att staten bildar ett särskilt bolag (Valtion Infra Oy) med uppgift att genomföra stora infrastrukturprojekt. Också nödvändiga reparationer som i vilket fall måste göras någon gång kan hänföras till framtidsinvesteringarna.

Centern har till exempel föreslagit ett långsiktigt handlingsprogram för sanering av mögelskolor. Tanken är att de behöriga parterna ska förbinda sig att konsekvent genomföra de saneringar som behövs.

Men sådana långsiktiga investeringslån kan vi ta bara om vi lyckas höja sysselsättningsgraden, återställa Finlands konkurrenskraft och i någon mån pruta på vår konsumtion.

Behovet av lån för investeringar bör särskiljas för de lån i statsbudgeten som tas för att leva ur hand i mun, dvs. de årliga konsumtionsutgifterna. Som budgetpropositionen i dag är upplagd får man ingen heltäckande bild av vilken del av underskottet som beror på investeringen och vilken på "från hand i mun-lån".

5.1 En nationell tillväxtfond för att gjuta nytt liv i ekonomin

Centern föreslår att det inrättas en tillväxtfond i miljardklassen. Syftet med den att kanalisera pengar exempelvis till tillväxtföretag inom bioekonomi, IKT-sektorn, cleantech och turism. En del av fondens begynnelsekapital fås genom att sälja ut av statens icke-strategiska egendom, t.ex. statens andel i TeliaSonera. På så sätt sätts egendom i statens balansräkning att arbeta effektivare för att skapa finländska jobb och finländsk välfärd. Statens andel av fondens begynnelsekapital skulle var ca 1,5 miljarder euro.

Målet måste vara högt ställt. En fond av det här slaget skulle säkerställa den förnyelse som vår industri behöver. Vi måste skapa 200 000 nya arbetstillfällen, och tillväxtfonden har en viktig roll i den processen. Fonden bidrar till att skapa nya jobb i existerande och nya tillväxtföretag. De extra anslag på några tiotals miljoner per år som regeringen föreslagit kan, när det gäller storleksordningen, ses som en slags miniatyr av Centerns tillväxtfond. Nu behövs det mångdubbelt kraftigare åtgärder.

Förutom statens kapitalisering skulle pensionsbolagen ha en framträdande roll i finansieringen av fonden. Även enskilda medborgare skulle ha möjlighet att göra placeringar i denna offentliga fond. Eftersom riskerna skulle vara större än i genomsnitt i en fond av denna typ, skulle staten förbinda sig att täcka en större del av riskerna än vad dess andel normalt kräver.

5.2 Valtion Infra Oy ger trafikledsbyggande vind i seglen

I likhet med tillväxtfonden är Valtion Infra Oy ett konkret kraftfullt instrument för att få fart på investeringar. Med tanke på en långsiktig transportpolitik vilar den nuvarande finansieringsmodellen, där anslagen för investeringar i och underhåll av trafikleder finns på samma budgetmoment, inte på en hållbar grund. Det här är en av orsakerna till att projekten ofta hopat sig och gett upphov till finansieringsproblem, uppskov och höjda kostnader.

Centerns förslag om att grunda Valtion Infra Oy erbjuder ett nytt finansiellt instrument. Bolaget skulle stå för det tekniska genomförandet vid finansiering av väg- och trafikinvesteringar. Besluten om väg- och trafikinvesteringar och hur de ska finansieras fattas av riksdagen. Det handlar om en partnerskapsmodell som erbjuder enskilda investerare ett säkert finländskt investeringsobjekt. När de stora trafikledsbyggena sker genom Valtion Infra Oy:s försorg finns det mer budgetpengar att använda för en aktivare basvåghållning redan under den här valperioden.

5.3 Inrättande av regionala samfällda skogar

Centern vill också utreda möjligheten att inrätta regionala samfällda skogar. En del av statens skogar skulle ombildas till regionala samfällda skogar som människor kunde teckna andelar i genom att betala i pengar eller med egen skogsmark. Staten skulle därmed få pengar att använda för effektivare ändamål, t.ex. för att kapitalisera tillväxtfonden eller Valtion Infra Oy. Samtidigt skulle enskilda små skogsägare ges möjlighet att införliva sin skogslott i en större samfällad skog.

5.4 Nyttiggörande av bioekonomins tillväxtpotential — adjö till en kolsvart energipolitik

Centern anser att jord- och skogsbruket samt produktionen av förnybar energi är framtida tillväxtbranscher i vårt land. Genom denna gröna tillväxt kan vi på bred front skapa nya möjligheter för arbete och företagsamhet baserade på inhemska resurser. Den gröna tillväxten är ett starkt stöd för vår samhällsekonomi. Den är en bransch som ersätter import och stärker export och är baserad på inhemskt arbete och inhemska råvaror, och är därför den effektivaste sektorn för att stärka vår bytesbalans. Men grön tillväxt uppstår inte ur intet. För att den ska kunna utvecklas krävs långsiktighet samt ett förtroendefullt och stabilt politiskt besluts klimat.

Nya tekniker i samband med förnybar energi, ren luft och rent vatten och cleantech öppnar stora möjligheter för den finländska industrin. Regeringen talar faktiskt varmt för ren teknik, och vi kan med rätta säga att vi måste satsa på tekniken och entreprenörskapet inom den branschen. Men regeringens handlingar står än en gång i strid med retoriken. Medan Vanhanens regering ökade FoU-anslagen med det tre- eller fyrdubbla, drar regeringen Katainen i stället ner på resurserna. Med den politiken skapar regeringen inga nya jobb.

En ambitiös energipolitik kräver djärva investeringar såsom att satsa på smarta elnät i t.ex. ett nordiskt samprojekt. Bioekonomi är på det hela taget ett avsevärt bredare koncept än enbart energiproduktion. Den tillväxtfond som Centern föreslår ska inrättas är en finansieringskälla för

sådana tillväxtföretag som vill ta sig an bioekonomiska utmaningar och använda sig av t.ex. trä för att ta fram nya produkter låt oss säga för läkemedelsindustrins behov.

Landsbygden, människorna på landsbygden och landsbygdens gröna näringar har redan nu betalat ett högt pris för regeringens sparåtgärder. Centern väntade sig att regeringen i förslaget till statsfinansiella ramar för 2014—2017 skulle ha gjort något för att förbättra lönsamheten för jord- och skogsbruket. Men inga ågärder syntes till. I sitt ramförslag lät regeringen redan tidigare fastställda mångfaldiga nedskärningar för landsbygden förbli i kraft.

Centern förutsätter att stödpengar finns att tillgå för utveckling av och investeringar i jord- och skogsbruket. Centern godkänner inte planerna på att finansiera investeringarna med årliga anslag i budgeten. Primärproduktionen ska i första hand finansieras genom fonder där kapitalet möter behovet.

Regeringen har inte agerat gentemot landsbygden i överensstämmelse med sina ursprungliga vägval. I regeringsprogrammet betonas på flera ställen att lantbruksnäringens villkor, konkurrenskraft och lönsamhet måste förbättras. En central utgångspunkt i programmet är att utveckla och stärka företagsamhet som syftar till en mångsidig försörjning på landsbygden. Regeringen lovade främja diversitet inom Finlands energiproduktion och uppmuntra till att öka användningen av bioenergi. Regionernas starka sidor skulle skapa tillväxt. I så gott som alla nämnda fall har regeringen handlat mot sina mål.

Regeringen har i retoriska ordalag uttryckt sitt stöd för det stora energipaketet som godkändes under föregående valperiod. Men i praktiken har regeringen endast delvis förbundit sig till paketet. Det mest obegripliga är att regeringen skärpt beskattningen av torv och reducerat stödet för energived med upp till en tredjedel. Detta har gett stenkolen en enorm konkurrensfördel, vilket lett till att sam användningen av ved och torv allt oftare får ge vika. Det är en kolsvart policy som går stick i stäv med den snabba utfasning av kolberoendet som strategin förutsätter.

Stenkol från andra sidan Ural körs i accelererande takt till Finland. Under de första månaderna av 2013 ökade förbrukningen av stenkol med över 30 procent jämfört med samma period året innan. Det förefaller som om det i regeringen finns olika åsikter om vindkraftens framtid. Medan arbets- och näringsministeriet — med utredare Tarasti som vägröjare — verkar ha förbundit sig vid att öka användningen av vindkraft på det sätt som avtalats i det stora energipaketet, har miljöförvaltningen på åtskilliga sätt försökt begränsa utbyggnaden av vindkraften. Tyskland har 70 000 vindmøllor, men här i Finland verkar det omöjligt att tränga in 700 møllor.

Finland bör ta vara på alla de möjligheter som bioekonomin och våra naturresurser bjuder på. Inom energipolitiken gäller det att ha siktet inställt på konkreta lösningar som sträcker sig fram till 2020-talet. Centern har föreslagit att regeln 50/50/50 ska gälla som mål för den energipolitiken fram till 2020-talet. Det betyder att energin i Finland före 2030 till 50 procent produceras av förnybara energikällor och att minst hälften av den energi vi förbrukar är finländsk. Dessutom måste utsläppen minska med 50 procent före 2030.

6. Skynda på de strukturella reformerna — hållbarhetsgapet kan inte åtgärdas genom sparlistor och skatteåttstramningar

Ramredogörelsen för 2014—2017 från statsminister Katainens regering tyder på en oförmåga att fatta beslut och ger prov på stor perspektivlöshet trots alla utfästelser och allt prat. Regeringen har inga som helst åtgärder eller riktlinjer att komma med för att åtgärda hållbarhetsgapet. Frågarna kring längre arbetsliv får någon annan stå för och regeringen har också skjutit sina egna beslut på framtiden.

I sina egna rapporter om hållbarhetsgapet fokuserar regeringen på omständigheter av sekundär betydelse och på frågor som är helt vilseledande med tanke på hållbarhetsgapet; däribland kan nämnas ifrågasättandet av avdragen för arbetsresor. Regeringen tycks tro att hållbarhetsgapet försvinner när man försämrar möjligheter-

na att arbeta. Det vore hög tid för regeringen att inse att hållbarhetsunderskottet inte kan elimineras enbart med hjälp av nedskärningar och skattehöjningar utan att det också behövs tillväxt och strukturella reformer. Hållbarhetsunderskottet uppgick i början av statsminister Katainens period till ca 5 procent. Efter våldsamma anpassningsbeslut i storleksklassen drygt 5 miljarder euro är underskottet fortfarande ca 4,2 procent. Regeringen tvingas fortsätta i den onda cirkeln av misslyckade nedskärningar, eftersom den inte har mod att ta till de åtgärder som verkligen behövs. Debatten om arbetslivets längd har gått i stå, eftersom regeringen har låst sig vid pensionsfrågan. Kommunreformen och reformen av social- och hälsovårdstjänsterna har i sin tur drivit in i ett kaos. Utvecklingsarbetet i kommunerna är fullständigt förlamat.

6.1 Arbetslivet måste förlängas

Det råder stor enighet om att arbetslivet måste förlängas. Snabbare inträde i arbetslivet, mer ork i arbetet och pensionsbeslut är de komponenter som vi måste gå vidare med. Tillsammans med arbetsmarknadens organisationer har regeringen utarbetat en pensionsreform. Men på grund av de regeringsinterna meningsskiljaktigheterna kommer nästa riksdagsval att vara ett pensionsval. Sanningen är att regeringen skyfflar över ansvaret för besluten på nästa regering.

Åldern för pensionsavgång bör bindas till förväntad livslängd, och samtidig måste möjligheten till förtidspensionering säkerställas i de fall där det behövs. Pensionsåldern måste höjas med tillräckligt små steg så enskilda åldersklasser inte råkar i en oskäligen situation. Härigenom kan en del av den längre levnadsåldern utnyttjas för arbete.

Regeringen meddelade i förväg att ramöverläggningarna kommer att resultera i beslut om längre arbetsliv. Men både åtgärderna och strategierna skjuts på framtiden. Utöver en handlingsplan behöver vi lagstiftningsreformer som ger personer med partiell arbetsförmåga bättre chanser att hävda sig på arbetsmarknaden. Det minsta man kan göra är att sätta i gång med förberedelserna med en gång. Det krävs nya angreppssätt

för att kombinera sociala trygghetsförmåner, löner och skatter. Målet måste vara att skapa en enkel socialförsäkring som sporrar till arbete.

En nödvändig akut insats är att göra en totalöversyn av rehabiliteringen. Vi i Centern anser att arbetsoförmåga kan förebyggas genom att rehabiliteringssystemen ses över. Då kan den resurs som de partiellt arbetsföra utgör bättre tas till vara.

6.2 Översyn av hur den kommunala servicen och social- och hälsovården ska finansieras och ordnas — hemkommuns-landskapsmodellen som lösning

Finansieringen av och sättet att ordna kommunernas servicestrukturer och social- och hälsovård måste revideras. Tidsperspektivet måste sträcka sig minst till 2030. Det krävs en övergripande reform med ett samlat perspektiv på förvaltning och ansvarsfördelning samt nationella mål för social- och hälsovårdspolitiken. Utöver de offentliga tjänsterna måste vi också utnyttja serviceproduktionen i den privata och den tredje sektorn på bästa sätt.

Det finansiella systemet ses över i grunden i samband med totalreformen av social- och hälsovården. Det gäller att införa en modell som utnyttjar några få kanaler i stället för flera. Den offentliga finansieringen bör koncentreras till en aktör. Man måste experimentera för att nå fram till en rikstäckande lösning.

Centern föreslår en hemkommun-landskapsmodell som är väl ägnad att lösa den hårdknut regeringen fått till. Centerns lösning innebär en modell med samarbete på landskaps-/sjukvårdsdistriktsnivå inom de mest krävande social- och hälsovårdstjänsterna och i fråga om annan service som förutsätter ett brett befolkningsunderlag. Hemkommunerna svarar för den närservice kommuninvånarna behöver och arbetar för att hålla området livskraftigt. Modellen är det bästa sättet att trygga dels den närservice människorna behöver, dels den lokala nivåns möjligheter att delta i och påverka beslutsfattandet.

Social- och hälsovårdsreformen kan inte bara fokusera på organisationsformer utan måste ock-

så se över tjänsternas innehåll och hur de produceras. Redan en försiktig bedömning visar att större kompatibilitet i informationssystemen ger mer pengar till den egentliga vården och omsorgen. Hemkommuns-landskapsmodellen tillåter samordnade informationssystem eftersom ansvaret för vården av patienterna helt och hållet ligger på en enda aktör i landskapet.

Samtidigt med den kaotiska kommunreformen har regeringen genomfört enorma nedskärningar i kommunernas statsandelar och den vägen redan hunnit drivit många kommuner ned i en svår ekonomisk kris. Trots att de tidigare nedskärningsbesluten ännu inte hunnit träda i kraft i hela sin ohygglighet, beslutade regeringen om ytterligare stora nedskärningar i kommunernas statsandelar, och försvagade därigenom kommunernas möjligheter att producera den basservice medborgarna behöver.

De nya nedskärningarna har verkställts trots att till exempel finansutskottet i sitt utlåtande om granskningen av finanspolitiken vid mitten av valperioden 2011—2014 ansåg att det är av stor vikt för hållbara offentliga finanser att den kommunala ekonomin kan stabiliseras. Enligt finansutskottet är en av de mest angelägna åtgärderna att kommunerna anpassar sina uppgifter efter finansieringsmöjligheterna och att kostnadseffekterna av nya uppgifter som åläggs dem analyseras bättre. Katainens regering har inte lyssnat och än mindre tagit lärdom av den oro finansutskottet uttryckte.

Regeringens fumlande och famlande har gjort att det nödvändiga reformarbetet har stannat upp inom många områden. Det kommer att falla på nästa regering att städa upp röran och få ordning på reformarbetet. Centern är redo att rätta till det som nu går snett.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner följande ställningstagande med anledning av redogörelsen:

Arbete och försörjning

1. Riksdagen förutsätter att det som mål ställs upp att skapa 200 000 nya jobb före 2020.

2. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att Finland ska få en arbetsmarknadsuppbyggnad som dels förbättrar konkurrenskraften hos finländska produkter och tjänster, dels säkerställer en gynnsam utveckling för konsumenternas köpkraft.

3. Riksdagen förutsätter att det utöver den traditionella arbetsmarknadsuppbyggnaden utarbetas ett mer omfattande samhällskontrakt. Samhällskontraktet ska också säkerställa att de finländare som saknar en egen stark representant vid förhandlingsborden på arbetsmarknaden och i regeringens kammare.

4. Riksdagen förutsätter att regeringen skyndsamt bereder ett sysselsättningspaket som hjälper oss över den svaga konjunkturen. Paketet kan bland annat innefatta ett skyddat belopp på 300 euro för utkomstskyddet, en lönesubvention för ensamföretagarens första anställda, lättnader i lönebidrag för arbetsgivare som sysselsätter unga, sanering av mögelskadade byggnader och understöd för bland annat hissinstallationer.

5. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar omedelbara och vittgående åtgärder för att förlänga arbetslivet och inte skjuter upp ansvaret för besluten till efter riksdagsvalet.

6. Riksdagen förutsätter att pensionsystemet ses över så att det motsvarar befolkningens ökande livslängd.

7. Riksdagen förutsätter att det sociala trygghetssystemet förenklas och görs mer arbetsmotiverande.

Tillväxt och företagarganda

8. Riksdagen förutsätter att det inrättas en tillväxtfond för hela Finland med en storleksordning på 3-5 miljarder euro. Regeringen ska söka partners för fonden bland pensionsbolagen och medborgarna samt vara beredd att själv bidra med kapital genom att sälja icke-strategisk egendom som till exempel aktier i TeliaSonera.

9. Riksdagen förutsätter att möjligheterna för små och medelstora företag att få finansiering till investeringar underlättas. Möjliga vägar för detta är bland annat tillväxtfonden och en obligationsmarknad för små och medelstora företag.

10. Riksdagen förutsätter att regeringen utöver sänkningen av samfundsskatten vidtar andra behövliga åtgärder för att uppmuntra till investeringar. Ett sätt är till exempel att införa fri avskrivningsrätt.

11. Riksdagen förutsätter att förutsättningarna för näringsidkare, personbolag och lantbruksföretagare förbättras och att beskattningen av olika slags företag görs mer rättvis. Ett sätt att främja detta mål är att lindra kapitalbeskattningen för andra företag än aktiebolag.

12. Riksdagen förutsätter att regeringen bildar Valtion Infra Oy och överför genomförandet av stora väg- och trafikinvesteringar till detta bolag, som faller utanför budgetekonomin.

Bildning och utbildning

13. Riksdagen förutsätter att den samhällsgaranti som utlovats samt den utbildningsgaranti som ingår i samhällsgarantin tryggas för att därigenom förhindra att unga marginaliseras.

14. Riksdagen förutsätter att en översyn av läroavtalsutbildningen inleds.

Syftet med reformen är att öka antalet utbildningsplatser betydligt och att förändra läroavtalsutbildningen så att den lämpar sig bättre också för unga som avslutat den grundläggande utbildningen.

15. Riksdagen förutsätter att regeringen upphör med nedskärningarna inom fundamentet för välfärdssamhället — bildningen och utbildningen — och i stället på allvar börjar jobba för att uppnå målet att Finland ska vara världens mest kunniga folk år 2020.

Bioekonomi och utnyttjande av naturresurser

16. Riksdagen förutsätter att regeringen överger sin kolsvarta energipolitik och skrider till åtgärder för att tillåta att den enorma och mångsidiga potentialen inom bioekonomin kan utnyttjas fullt ut i hela landet. Bioekonomin måste lyftas fram som ett nationellt spetsprojekt.

17. Riksdagen förutsätter att regeringen ger skjuts åt den inhemska energiproduktionen och avvecklar hindren för produktion bland annat genom ett smidigare tillståndssystem. Det förbättrar samtidigt Finlands bytesbalans.

18. Riksdagen förutsätter att regeringen utreder förutsättningarna för att inrätta regionala samfällna skogar, varvid statens skogsegendom kunde utgöra en grund.

19. Riksdagen förutsätter att regeringsprogrammets mål för jord- och skogsbruket uppnås.

Balansering av de offentliga finanserna och tryggnad av kommunal service

20. Riksdagen förutsätter att regeringen erkänner att den misslyckats med sina ambitiösa mål för ekonomin och

sysselsättningen och korrigerar målen enligt en mer realistisk nivå.

21. Riksdagen förutsätter att utgiftsutvecklingen för de offentliga finanserna balanseras på medellång sikt utifrån den utgiftsregel som Centern har föreslagit. Finland förbinder sig genom utgiftsregeln till att statens utgifter får stiga med högst 60 procent av den ökning av statens inkomster som den ekonomiska tillväxten medför. Av inkomstökningen läggs 40 procent på att täcka underskottet.

22. Riksdagen förutsätter att de lån som staten tar upp för långfristiga investe-

ringar särskiljs från de lån som tas för de årliga konsumtionsutgifterna.

23. Riksdagen förutsätter att regeringen löser det låsta läget i fråga om kommunreformen. Det kan göras genom den hemkommuns-landskapsmodell som Centern har föreslagit. Centerns lösning tryggar på bästa sätt den närservice som människorna behöver.

24. Riksdagen förutsätter att regeringen upphör med nedskärningarna i kommunernas statsandelar, som leder till en ständig försämring av den kommunala servicen.

Helsingfors den 7 juni 2013

Timo Kalli /cent
Mika Lintilä /cent
Markku Rossi /cent
Esko Kiviranta /cent

Antti Rantakangas /cent
Eero Reijonen /cent
Tapani Tölli /cent